

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

5º DE EDUCACIÓN PRIMARIA

CURSO 2020/21

INDICE DA PROGRAMACIÓN

- 1.- Contextualización
- 2.- Contribución de cada área ao desenvolvemento das competencias clave.
- 3.- Obxectivos xerais da materia
- 4.- Contidos e temporalización
- 5- 6.-Criterios de avaliación relacionados coas competencias clave e estándares de aprendizaxe
- 7.- Metodoloxía didáctica
- 8.- Materiais e recursos didácticos
- 9.- Procedementos e instrumentos de avaliación
- 10.- Criterios de cualificación
- 11.- Mínimos esixíbles para a avaliación positiva
- 12.- Medidas de atención á diversidade
- 13.- Programa de reforzo para a recuperación de materias pendentes
- 14.- Actividades complementarias e extraescolares
- 15.- Accións previstas de acordo co proxecto lector
- 16.- Integración das TICS
- 17.- Criterios para avaliar a propia programación

1.- CONTEXTUALIZACIÓN

A programación é para o 5º curso de E.P. do C.P.I. de Xanceda, Centro ubicado no rural galego, no concello de Mesía.

A clase conta con 17 alumnos. Ten dous alumnos diagnosticados de TDAH, un con rasgos disléxicos e dificultades de aprendizaxe e un con DA e un retraso cognitivo leve.

2.- CONTRIBUCIÓN DAS MATERIAS AO LOGRO DAS COMPETENCIAS CLAVE

- **COMPETENCIA EN COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA**

Traballase dende todas as áreas de coñecemento e a súa adquisición debe capacitar ao alumnado para:

- Utilizar a linguaxe escrita como instrumento de comunicación y de desenvolvemento da iniciativa persoal, mediante a escritura de contos, relatos, noticias...
- Lograr una comunicación oral eficaz, nombrando e describindo adecuadamente a personas, obxectos, lugares...
- Expresar oralmente as súas opinións y saber defendelas , explicándoas correctamente sin interferencias lingüísticas.
- Construir adecuadamente oracions ao falar e ao escribir.
- Desenvolver a afección pola lectura y conseguir hábitos lectores.

Dende a área de Matemáticas tratarase de:

- Expresar verbalmente o proceso que se debe seguir para resolver un problema.
- Emplear o vocabulario específico e apropiado para referirse a contenidos matemáticos.
- Ler comprensivamente un enunciado y obter información para responder preguntas e resolver problemas.
- Comprender a información relevante sobre contidos matemáticos a partir da lectura dun texto.
- Responder a preguntas e argumentar as respostas apoiándose nos seus coñecementos sobre as cuestións aprendidas.
- Explicar o enunciado dos problemas coas súas propias palabras para comprender mellor e facilitar a elección do cálculo adecuado.

Nas áreas de Ciencias Sociais e Naturais:

- Presentaranse distintos tipos de textos informativos: expositivos, carteis, noticias, folletos, etc, que permitirán traballar a comprensión oral e escrita e ampliar o seu vocabulario.
- Os traballos sobre as distintas partes das materias favorecerán o intercambio de opinións e coñecementos, favorecendo a interacción tanto oral como escrita.

Dende a área de Plástica potenciarase a orixinalidade narrativa e formal, así como a adquisición dun vocabulario específico.

A Educación Física axuda á afirmación da lateralidade xunto coa experimentación de nocións asociadas a relacións espazo-temporais que desempeñan un papel fundamental na aprendizaxe da lectura e a escritura. Esta área favorece asimismo una gran variedade de intercambios comunicativos.

Dende a área de Música:

- Empregarase a escoita musical para indagar nas posibilidades do son, de maneira que sirvan como marco de referencia para creación.
- Analizarase a organización de obras musicais sinxelas e describiranse os elementos que as componen.
- Entenderase a voz como instrumento e recurso expresivo, partindo da canción e das súas posibilidades para interpretar, crear e improvisar.

Na área de Lingua Extranxeira traballaranse os seguintes aspectos:

- Expresar oralmente e por escrito pensamentos, emocións, vivencias ou opinión de xeito sinxelo.
- Tratar de adecuar a fala a situacións comunicativas variadas, controlando os elementos non verbais e respectando as regras do intercambio comunicativo.
- Coñecer os distintos procedementos de formación de palabras como instrumento para aumentar o léxico.
- Compoñer textos para expresar ideas, sentimentos e experiencias.

A área de Relixión/ Valores Cívicos contribúe traballando textos sobre experiencias humanas e expresando sentimentos , pensamentos, vivencias e opinións.

- COMPETENCIA MATEMÁTICA E COMPETENCIA BÁSICA EN CIENCIA E TECNOLOXÍA

Traballase dende todas as áreas de coñecemento e a súa adquisición debe capacitar ao alumnado para:

- Organizar os datos para resolver problemas e facer os cálculos correctamente.
- Expresar en forma de problema unha situación da vida cotiá e anticipar cal será o proceso para resolvela.
- Aplicar os coñecementos sobre contidos matemáticos a situacións da vida cotiá

- Comprobar as hipótesis realizando os cálculos correspondentes.
- Expresar verbalmente o proceso que se debe seguir para resolver un problema.
- Resolver problemas aplicando o proceso correcto (elección de datos, orden das operacions, etc.).
- Analizar os datos e as cuestións que contén un problema e identificar a estratexia máis adecuada para súa resolución.
- Aplicar os seus coñecementos sobre operacions con números a situacións do entorno.
- Aplicar procesos de razoamento para contestar preguntas relacionadas con temas da vida cotiá.
- Formular hipótesis sobre os resultados de operacions equivalentes, verificar ditas hipótesis e explicar el razonamiento que se seguiu para achar a solución.

- COMPETENCIA DIXITAL

Traballase dende todas as áreas de coñecemento e a súa adquisición debe capacitar ao alumnado para:

- Obter os datos dun problema de distintos soportes: textual, gráfico, etc., y expresar tales datos na linguaxe matemática.
- Integrar a información que lle proporcionan as imáxenes, os gráficos e os textos para responder a preguntas.
- Transformar textos informativos en expresións matemáticas.
- Buscar, obter, procesar e comunicar informacións sinxelas obtidas a través das tecnoloxías da información e da comunicación.
- Facer uso habitual dos recursos tecnolóxicos dispoñibles para mellorar na lingua.
- Realizar tarefas on-line.
- Iniciarse na búsqueda e selección de material nas distintas áreas.
- Achegarse á produción artística e ao análise da imaxe e das mensaxes que esta transmite.
- Usar a tecnoloxía como ferramenta para mostrar procesos relacionados coas artes visuais e artísticas referidas a ámbitos culturais do pasado e do presente.

- COMPETENCIA ARTÍSTICA

Traballase dende todas as áreas e a súa adquisición debe capacitar ao alumnado para:

- Coñecer os cores primarios e mezclalos adecuadamente para conseguir os secundarios.
- Usar os cores primarios e os secundarios na produción de obras plásticas.
- Coñecer, respectar e valorar as manifestacións artísticas máis importantes do patrimonio cultural e artístico.
- Apreciar as posibilidades que ofrecen os museos e as exposicións virtuais para coñecer obras de arte.
- Adquirir sensibilidade e sentido estético para apreciar e disfrutar coa arte.

- COMPETENCIA SOCIAL E CIDADÁ

Traballase dende todas as áreas de coñecemento e a súa adquisición debe capacitar ao alumnado para:

- Participar en situacións de comunicación, dirixidas ou espontáneas, respectando as normas da comunicación: turno de palabra e escoitar.
- Mostrar actitudes adecuadas para o traballo: esforzo, perseverancia, flexibilidade, precisión e interés.
- Identificar y adoptar hábitos de hixiene, coidado y descanso.
- Mostrar conductas de respecto e coidado hacia os seres vivos.
- Participar na vida social da aula mostrando actitudes de tolerancia e de respecto hacia los demás.
- Valorar a cooperación e o diálogo como forma de evitar e resolver conflictos.
- Resolver problemas e actividades integradas en grupo, aportando solucións e puntos de vista distintos.
- Analizar conflictos sociais, problemas ambientais e proponer solucións.
- Colaborar, respectar as ideas dos outros e desenvolver o sentido da responsabilidade nos traballos en grupo.

- COMPETENCIA PARA APRENDER A APRENDER

Traballase dende todas as áreas de coñecemento e a súa adquisición debe capacitar ao alumnado para:

- Escribir cunha caligrafía clara e lexible.
- Usar estratexias de cálculo mental como una maneira rápida de atopar resultado.
- Participar en traballos de equipo realizando a tarefa asignada.
- Explicar de forma sinxela algunhas normas básicas de circulación.
- Proponer algunhas actuacións para facer un uso responsable da agua ou dos diferentes recursos naturais.
- Iniciarse na comprensión de mapas conceptuales, gráficos, etc .
- Desenvolver o sentido de iniciativa e espírito emprendedor
- Explorar e indagar nos mecanismos axeitados para definir posibilidades, buscar solucións e adquirir coñecementos.
- Poñer en marcha iniciativas, barallar posibilidades e solucións diversas para fomentarla creatividade.
- Fomentar a flexibilidade ao dar diferentes respostas ante un mesmo proceso.

3.- OBXECTIVOS XERAIS DA MATERIA

- **ÁREA DE MATEMÁTICAS**

- Planificar o proceso na resolución de problemas.
- Plantear pequenas investigacións en contextos numéricos e xeométricos.
- Emplear o método científico plantexándose pequenas investigacións.
- Desenvolver aprendizaxes autónomas confiando nas propias capacidades.
- Aprender a numeración romana.
- Interiorizar o sistema de numeración decimal.
- Utilizar estratexias de cálculo mental.
- Comparar, redondear e ordenar hasta a décima e a centésima.
- Comprender os números naturais, as fraccións e os decimais
- Realizar operacións de suma, resta, multiplicación e división.
- Elaborar estratexias de cálculo.
- Resolver problemas con números enteiros, fraccións y decimais.
- Resolver problemas de porcentaxes.
- Analizar e comprender enunciados.
- Calcular magnitudes de lonxitude, masa, capacidade e superficie.

- **AREA DE LENGUA E LITERATURA CASTELLANA**

- Emplear la lengua oral para expresar o manifestar cosas
- Comprender y expresar mensajes verbales y no verbales
- Transmitir ideas con claridad y corrección
- Utilizar estrategias y normas en el intercambio comunicativo (Exposición clara en la participación, escucha atenta, respeto al turno de palabra)
- Contar experiencias personales
- Describir, siguiendo un orden temporal adecuado

- Expresar y producir textos orales, narrativos, descriptivos, expositivos, informativos y persuasivos.
- Audición y reproducción de textos breves
- Reproducir de memoria canciones, poemas breves, adivinanzas, retahílas
- Realizar resúmenes orales
- Representar pequeñas dramatizaciones
- Leer en voz alta y en silencio textos descriptivos, argumentales, expositivos, y literarios.
- Desarrollar el hábito lector
- Escribir frases y textos sencillos
- Producir textos siguiendo estrategias (Planificación- función, destinatario, audiencia, estructura; Redacción- inicio, nudo, desenlace; Revisión y mejora.)
- Presentar los escritos con precisión, claridad, orden y buena caligrafía
- Utilizar las tic para escribir y como medio de aprendizaje escritor.

- ÁREA DE CIENCIAS DA NATUREZA

- Experimentar en cuestións relacionadas coas Ciencias da Natureza..
- Observar de forma directa e indirecta a natureza a través de diferentes fontes de información.
- Analizar e comprender textos propios da área.
- Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación como instrumento na búsqueda de información.
- Establecer conclusiones a problemas plantexados.
- Crear hábitos de prevención de enfermidades e accidentes.
- Adquirir normas de seguridade e protocolos de actuación no caso de necesidade.
- Aprender un uso responsable das novas tecnoloxías da información e comunicación.
- Fomentar o traballo individual e en grupo.
- Aprender hábitos e técnicas de estudio que garantan esforzo e responsabilidade.

- Aprender a planificación de proxecto e a presentación de informes.
- Descubrir as partes del cuerpo humano.
- Interiorizar os órganos do propio corpo.
- Recoñecer os diferentes tipos de alimentos potenciadores dun estado de bienestar ou pola contra, de enfermidade.
- Crear hábitos saudables.
- Coñecer o seu propio cuerpo e o dos demais.
- Descubrir as características más importantes dos seres vivos e do seu entorno a través da observación.
- Aprender as características principais dos seres vivos.
- Crear hábitos de respecto e cuidado cara aos seres vivos.
- Coñecer a materia e as súas propiedades así como unha clasificación simple de materiais.
- Planificar e realizar experiencias sinxelas.
- Aprender a importancia do reciclado de materiais.
- Crear hábitos responsables de emprego das fontes de enerxía do planeta.
- Descubrir a utilidade das máquinas e aparatos que rodean ao neno.
- Identificar as principais profesions e as características do seu traballo.
- Coñecer descubrimentos e inventos.

- ÁREA DE LINGUA GALEGA

- Empregar a lingua oral para expresarse
- Comprender e expresar mensaxes verbais e non verbais
- Transmitir ideas con claridade e corrección
- Utilizar estratexias e normas no intercambio comunicativo (Exposición clara na participación, escoita atenta, respecto ao turno de palabra)
- Contar experiencias personais
- Describir, seguindo un orden temporal adecuado

- Expresar e producir textos orais, narrativos, descriptivos, expositivos, informativos e persuasivos.
- Audición e reprodución de textos breves
- Reproducir de memoria cancións, poemas breves, adiviñas, retahílas
- Realizar resúmenes orais
- Representar pequenas dramatizacións
- Leer en voz alta e en silencio textos descriptivos, argumentais, expositivos, e literarios.
- Desenvolver o hábito lector
- Escribir frases e textos sinxelos
- Producir textos seguindo estratexias (Planificación- función, destinatario, audiencia, estrutura; Redación- inicio, nudo, desenlace; Revisión e mellora)
- Presentar os escritos con claridade, orden e boa caligrafía
- Utilizar as TIC para escribir e como medio de aprendizaxe escritor.

- ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS

- Descubrir o coñecemento científico aplicado ás Ciencias Sociais.
- Utilizar diferentes fontes de información como medio de búsqueda de coñecementos.
- Usar as novas tecnoloxías da información e a comunicación aprendendo con elas.
- Utilizar e interpretar diferentes linguaxes textuais, gráficos, etc.
- Aprender técnicas de traballo intelectual.
- Desenvolver estratexias organizativas no tratamento da información.
- Descubrir métodos e fontes de carácter científico, xeográfico e histórico.
- Crear hábitos de responsabilidade, capacidade de esforzo e constancia no estudo.
- Fomentar técnicas de animación á lectura a través de textos das Ciencias Sociais.
- Desenvolver estratexias para favorecer a cohesión do grupo e o traballo cooperativo.

- Potenciar a cultura emprendedora e o intercambio comercial.
- Aprender a resolver conflitos de forma pacífica, aplicando unhas normas básicas de convivencia.
- Descubrir os principais planetas.
- Aprender os principais fenómenos atmosféricos e o contexto no que se dan.
- Descubrir a importancia e as características principais da agua.
- Recoñecer a intervención humana no medio natural cercano.
- Interiorizar as características da paisaxe do seu entorno.
- Descubrir as organizacións sociais máis próximas.
- Interiorizar normas de convivencia.
- Coñecer os medios de transporte a través dunha adecuada educación vial.

- ÁREA DE EDUCACIÓN ARTÍSTICA

- Interpretar e valorar comentarios de la información que nos proporciona o contexto cultural y social.
- Descubrir os elementos plásticos presentes en el entorno natural.
- Practicar a exploración sensorial.
- Coñecer os elementos plásticos do entorno artificial.
- Aprender composicións plásticas a través das fotografías: puzzle, collage.
- Traballar con documentos propios da comunicación artística: carteles e guías.
- Crear imáxes para o su uso en carteis.
- Describir de forma oral sensacions, percepcións e observacions.
- Aprender as características do entorno próximo e imaxinario.
- Empregar o debuxo como feramenta de representación.

- Interiorizar as características máis importantes das obras artísticas analizadas.
- Coñecer características, tipos, mezclas e variacións do color.
- Buscar sensorialmente texturas naturais e artificiais en materiais orgánicos e inorgánicos.
- Aprender a técnica do modelado manipulando construccions de estruturas sinxelas.
- Distinguir as características máis importantes das obras artísticas.
- Descubrir as obras plásticas e visuais presentes no entorno natural, artificial, e artístico a través da observación e exploración sensorial.
- Respetar a natureza e os bens naturais nos ámbitos de exposición.

- ÁREA DE VALORES SOCIAIS Y CÍVICOS

- Adquirir responsabilidades mediante a toma de decisións.
- Realizar correctamente as tarefas e actividades escolares.
- Aprender a motivarse e superarse día a día.
- Analizar e resolver de maneira lóxica problemas.
- Valorar e aceptar as cualidades e limitacións propias, creando unha autoestima correcta.
- Descubrir a imaxe dun mesmo.
- Expresar ideas, pensamentos ou sentimentos.
- Aprender a dialogar respectando discurso, tono e volumen da fala.
- Diferenciar os diferentes grupos sociais existentes no noso entorno.
- Aprender a resolver conflitos en grupo.
- Interiorizar os deberes e dereitos dos nenos.
- Coñecer a distribución das tarefas no fogar e na escola.

4.- CONTIDOS E TEMPORALIZACIÓN

ÁREA DE MATEMÁTICAS

CONTIDOS

BLOQUE 1. PROCESOS, MÉTODOS Y ACTITUDES

- Planificación del proceso de resolución de problemas
- Análisis y comprensión del enunciado.
- Estrategias y procedimientos: gráficos, tablas, esquemas de situación, datos, planteamiento, ensayo y error razonado, selección de las operaciones, etc.
- Estimación del resultado de un cálculo y realización de los cálculos necesarios.
- Resultados obtenidos y valoración de los mismos..
- Explicación de forma oral e por escrito de los procesos de resolución de problemas y de los resultados obtenidos.
- Planteamiento de pequeñas investigaciones en contextos numéricos, geométricos y funcionales.
- Utilización de algoritmos estándar en los contextos de resolución de problemas y valoración de otras posibilidades de resolución.
- Acercamiento al método de trabajo científico con el planteamiento de pequeñas investigaciones en contextos numéricos, geométricos y funcionales.
- Utilización de los procedimientos matemáticos estudiados para resolver problemas en situaciones reales.
- Disposición para desarrollar aprendizajes autónomos y confianza en sus propias capacidades para desarrollar actitudes adecuadas y afrontar las dificultades propias del trabajo científico.
- Integración de las tecnologías de la información y la comunicación en el proceso de aprendizaje para obtener información, realizar cálculos numéricos, resolver problemas y presentar resultados.

BLOQUE 2. NÚMEROS

- Números naturales, fracciones y decimales.
- La numeración romana.

- El sistema de numeración decimal: valor posicional de las cifras. Equivalencias entre sus elementos hasta las unidades de millón.

- Redondeo de números naturales a la decena y a la centena.
- Los números ordinales.
- Números decimales hasta la milésima: lectura, escritura y descomposición.
- Fracciones. Concepto de fracción como relación entre las partes y el todo.

Comparación de fracciones.

- Fracciones propias e impropias. El número mixto.
- Fracciones equivalentes e irreducibles.
- Reducción de fracciones a común denominador.
- Fracciones decimales.
- Representación en la recta numérica.
- Propiedades de la suma y de la multiplicación respecto a la suma.
- Divisibilidad. Múltiplos y divisores. Números primos.
- Potencias como producto de factores iguales.
- Cuadrados y cubos. Potencias en base 10.
- Suma, resta, multiplicación y división de números decimales.
- Suma y resta de fracciones del mismo denominador.
- Porcentajes. Significado y aplicación.
- Correspondencia entre fracciones sencillas, decimales y porcentajes.
- Problemas.
- Resolución de problemas con números enteros, fracciones y decimales.
- Resolución de problemas de porcentajes.
- Análisis y comprensión de los enunciados, planificación de estrategias de resolución y estimación de los resultados obtenidos.
- Uso de las TIC en el desarrollo y asimilación de contenidos relacionados con la numeración, operaciones y problemas.

BLOQUE 3. MEDIDA

- Estimación y cálculo de magnitudes de longitud, masa, capacidad y superficie.
- Unidades del Sistema Métrico decimal. Longitud, capacidad, masa y superficie.
- Suma y resta con medidas de longitud, capacidad, masa y superficie.
- Expresión en forma compleja e incompleja de medidas de magnitudes.
- Estimación de medidas de magnitudes de objetos y espacios conocidos; elección de la unidad y los instrumentos más adecuados para medir y expresar una medida.
- Resolución de problemas de medidas.
- Interés por utilizar con cuidado y precisión diferentes instrumentos de medida y herramientas tecnológicas y por emplear las unidades adecuadas.
- Tipos de ángulos y sus elementos
- La medida de ángulos: sistema sexagesimal
- Medida del tiempo. Unidades y sus relaciones.
- Operaciones con medidas temporales. Formas complejas e incomplejas
- Sistemas monetarios
- Múltiplos y submúltiplos del euro.
- Resolución de problemas de la vida real.

BLOQUE 4. GEOMETRÍA

- La situación en el plano y en el espacio
- Sistema de coordenadas cartesianas: representación de puntos.
- Posiciones relativas de dos rectas: rectas paralelas y secantes y perpendiculares.
- Posiciones relativas de rectas y circunferencias.
- Los segmentos.
- Los ángulos y sus elementos. Clases de ángulos.
- Figuras planas
- El polígono: elementos y clasificación. El perímetro de un polígono
- La clasificación de triángulos según sus lados y sus ángulos

- Los cuadriláteros: paralelogramos, trapecios y trapezoides.
- Área de los polígonos.
- La circunferencia. Elementos básicos: centro, radio, diámetro, cuerda, arco, tangente. La longitud de la circunferencia
- El círculo y sus elementos. Área del círculo.
- Poliedros: prismas y pirámides.
- Cuerpos redondos: cilindro, cono y esfera.
- La simetría. Ejes de simetría. Traslación y giro. Semejanzas .Problemas relacionados con la geometría.
- Uso de las TIC, herramientas y recursos tecnológicos en el desarrollo y asimilación de contenidos relacionados con la geometría

BLOQUE 5. ESTADÍSTICA Y PROBABILIDAD

- Tratamiento de la información. Gráficos y parámetros estadísticos. Gráficos y tablas. Los diagramas de barras. Las tablas de datos
- Términos estadísticos: media aritmética, moda, frecuencia absoluta y frecuencia relativa.
- Azar y probabilidad. Carácter aleatorio de algunas experiencias. Iniciación intuitiva de la probabilidad de un suceso.
- Uso de las TIC en el desarrollo y asimilación de contenidos relacionados con el tratamiento de la información.

TEMPORALIZACIÓN

Teniendo en cuenta la duración de los trimestres de este curso, se trabajarán cuatro unidades en cada uno de ellos, teniendo siempre en cuenta que los contenidos serán abordados de manera enlazada, construyendo unos sobre otros partiendo de los conocimientos previos del alumno, de forma que se facilite su comprensión y aplicación en contextos cada vez más enriquecedores y complejos.

Primer trimestre: unidades 1, 2, 3 y 4.

Segundo trimestre: unidades 5, 6, 7 y 8.

Tercer trimestre: unidades 9, 10, 11 y 12.

ÁREA DE LENGUA CASTELLANA

CONTENIDOS

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL, HABLAR Y ESCUCHAR

- Situaciones de comunicación espontáneas o dirigidas utilizando un discurso ordenado y coherente en situaciones de comunicación formales e informales.
- Comprensión y expresión de mensajes verbales y no verbales.
- Estrategias y normas en el intercambio comunicativo: participación, exposición clara, organización del discurso, escucha, respeto al turno de palabra, entonación, respeto por los sentimientos y experiencias, ideas, opiniones y conocimientos de los demás.
- Comprensión de textos orales según su tipología: narrativos, descriptivos, argumentativos, expositivos, instructivos. Sentido global del texto. Ideas principales y secundarias. Ampliación de vocabulario.
- Expresión y producción de textos orales, narrativos, descriptivos, argumentativos, expositivos, instructivos, informativos y persuasivos.
- Deducción de palabras por el contexto. Reconocimiento de ideas no explícitas.
Resumen oral.
- Audición y reproducción de textos breves sencillos de distinta tipología que estimulen el interés del niño.
- Dramatizaciones de textos literarios adaptados a la edad.
- Estrategias para utilizar el lenguaje oral como instrumento de comunicación y aprendizaje: escuchar, recoger datos, participar en encuestas, entrevistas y debates.
- Uso de documentos audiovisuales y medios de comunicación social para obtener, seleccionar y relacionar informaciones relevantes para ampliar los aprendizajes.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA: LEER

- Recursos gráficos en la comunicación escrita.
- Consolidación del sistema de lecto - escritura.
- Comprensión de textos leídos en voz alta y en silencio.
- Comprensión de textos según su tipología.
- Lectura de distintos tipos de texto: descriptivos, argumentativos, expositivos, instructivos, literarios.

- Estrategias para la comprensión lectora de textos: Título. Ilustraciones. Palabras en negrita. Capítulos. Relectura. Anticipación de hipótesis y comprobación. Síntesis. Estructura del texto. Tipos de texto. Contexto. Diccionario. Sentido global del texto. Ideas principales. Resumen. Textos discontinuos: gráficos, esquemas...
- Gusto por la lectura.
- Hábito lector. Lectura de diferentes textos como fuente de información, de deleite y de diversión.
- Uso de la biblioteca como fuente de aprendizaje.

BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA: ESCRIBIR

- Producción de textos para comunicar conocimientos, experiencias y necesidades y opiniones: narraciones, descripciones, textos expositivos, argumentativos y persuasivos, poemas, diálogos, entrevistas y encuestas.
- Cohesión del texto: conectores, sustituciones léxicas, mantenimiento del tiempo verbal, puntuación.
- Creación de textos utilizando el lenguaje verbal y no verbal con intención informativa: carteles publicitarios, anuncios, tebeos.
- Normas y estrategias para la producción de textos: planificación (función, destinatario, audiencia, estructura,...) y revisión y mejora del texto.
- Aplicación de las normas ortográficas y signos de puntuación (punto, coma, punto y coma, guión, dos puntos, raya, signos de puntuación paréntesis, comillas).
- Acentuación.
- Caligrafía. Orden y presentación.
- Utilización guiada, y progresivamente más autónoma de tecnologías de la información y la comunicación.

BLOQUE 4. CONOCIMIENTO DE LA LENGUA

- Conocimiento de las estructuras básicas de la lengua: letra, sílaba, palabra, oración, párrafo, texto.
- Tipos de textos y estructuras de cada una de ellos (narración, descripción, exposición); enunciados (declarativo, interrogativo, exclamativo, imperativo)

- Vocabulario: El diccionario. Sinónimos. Antónimos. Palabras homófonas. Palabras polisémicas. Palabras primitivas y derivadas. Los prefijos y sufijos. Palabras compuestas. Familia de palabras. Formación de sustantivos, adjetivos y verbos. Gentilicios. Las onomatopeyas.
- Ortografía: Puntuación: Signos de puntuación que cierran oración. Clases de punto. La coma. El punto y coma. Los dos puntos. La sílaba. Sílaba átona y sílaba tónica. Reglas de acentuación: la tilde diacrítica. La tilde en los diptongos e hiatos. El guion. Normas ortográficas: palabras con h, con b, con v, con g, con j, con ll, con y. Palabras terminadas en -d y en -z. Palabras con -cc- y -c-.
- Gramática: La comunicación. El lenguaje y las lenguas. Categorías gramaticales: nombres, adjetivos, determinantes: artículos, demostrativos, posesivos, numerales e indefinidos, pronombres personales, adverbios, preposiciones. El verbo: las formas verbales, número y persona, tiempo y modo, voz activa y voz pasiva. Las lenguas de España: situación sociolingüística en las diferentes Comunidades Autónomas. El enunciado: frase y oración (tipos de enunciados). La oración: sujeto y predicado.
- Iniciación en el uso de las Tecnologías de la Información y la Comunicación como instrumento de aprendizaje en tareas sencillas.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

- Conocimiento de los diferentes tipos de libros.
- Conocimiento de los diferentes tipos de cuentos tradicionales: maravillosos, de fórmulas, de animales...
- El cuento y la leyenda: Algunas leyendas del entorno cultural más próximo.
- Lectura de adivinanzas, refranes, trabalenguas. Lectura guiada de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptaciones de obras clásicas y literatura actual.
- Memorización y recitado de poemas, canciones con la entonación y ritmo apropiados.
- Creación de poemas, cuentos, adivinanzas, canciones.
- Dramatización y lectura dramatizada de textos literarios
- Valoración de los textos literarios como medio de disfrute personal.

TEMPORALIZACIÓN

Teniendo en cuenta la duración de los trimestres de este curso, se trabajarán cuatro unidades en cada uno de ellos, teniendo siempre en cuenta que los contenidos serán abordados de manera enlazada, construyendo unos sobre otros partiendo de los conocimientos previos del alumno, de forma que se facilite su comprensión y aplicación en contextos cada vez más enriquecedores y complejos.

Primer trimestre: unidades 1, 2, 3 y 4.

Segundo trimestre: unidades 5, 6, 7 y 8.

Tercer trimestre: unidades 9, 10, 11 y 12.

ÁREA DE CIENCIAS DA NATUREZA

CONTIDOS

BLOQUE 1. INICIACIÓN A LA ACTIVIDAD CIENTÍFICA

- Utilización de diferentes fontes de información. Observación directa e indirecta da natureza empregando instrumentos apropiados e a través do uso de libros, medios audiovisuais e tecnolóxicos.
- Lectura, análise e síntese de textos propios del área.
- Hábitos de prevención de enfermidades y accidentes, na aula, no Centro e na utilización de diversos materiais, tendo en conta as normas de seguridade e coñecemento dos protocolos de actuación en caso de necesidade.
- Hábitos de prevención y coidado no manexo de redes e materiais digitais e coñecemento do uso responsable e seguro das tecnoloxías e Internet.
- Traballo individual e en grupo.
- Técnicas de estudio e traballo. Desenvolvemento de hábitos de traballo e esforzo.

BLOQUE 2.O SER HUMANO E A SAÚDE

- O corpo humano e o seu funcionamento. Anatomía y fisioloxía. Células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas.
  - As funcións vitais no ser humano nas distintas etapas da vida.
  - Alimentos e alimentación: función e clasificación. A pirámide alimenticia. Alimentación saudable: a dieta equilibrada.
  - Hábitos saudables para previr enfermidades A conduta responsable. Efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.
    - Avances científicos que melloran a vida. Científicos relevantes.
    - Coñecementos de actuacións básicas de primeiros auxilios. Protocolos de actuación ante accidentes escolares e domésticos.
  - A relación cos demais. A toma de decisións: criterios e consecuencias. A resolución pacífica de conflitos.
    - Estratexias de relación social. Ocio saudable
    - A igualdade entre homes e mulleres.

BLOQUE 3. OS SERES VIVOS

- Organización interna dos seres vivos. Órganos, aparatos e sistemas dos seres vivos: principais características e funcións.
- As plantas: Características, recoñecemento e clasificación. A estrutura e fisioloxía das plantas. A fotosíntese e a súa importancia para a vida na Terra.
- Os outros reinos.
- As relacións entre os seres vivos. Cadenas alimentarias. Especies, poboacións, comunidades e ecosistemas. Especies invasoras e especies protexidas.
- Respeto das normas de uso, de seguridade e de mantemento dos instrumentos de observación y dos materiais de traballo.
- Interés pola observación e o estudo riguroso de todos os seres vivos. Empleo de instrumentos apropiados e uso de medios audiovisuais e tecnolóxicos.
- Hábitos de respeto e coidado cara aos seres vivos. A conservación do medio ambiente. Factores de contaminación e rexeneración.
-

BLOQUE 4. MATERIA E ENERXÍA

- A materia: propiedades, estados e cambios. Estudo e clasificación dalgúns materiais polas súas propiedades: dureza, solubilidade, estado de agregación, textura, color, forma, plasticidade e conductividade.
- Procedementos para a medida da densidade dun corpo.
- Explicación de fenómenos físicos observables en termos de diferenzas de densidade. A flotabilidade nun medio líquido.
- Predicción de alteracións no movemento e na forma dos corpos por efecto das forzas e os cambios de estado.
- As mezclas e os seus tipos. Separación de compoñentes dunha mezcla mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución.
- Reaccións químicas: a combustión, a oxidación e a fermentación.
- O desenvolvemento enerxético, sostible e equitativo. Uso responsable das fontes de enerxía no planeta.

BLOQUE 5. A TECNOLOXÍA, OBXECTOS E MÁQUINAS

- Máquinas e aparatos. Tipos de máquinas. Utilidade e exemplos na vida cotiá.
- A electricidade no desenvolvemento das máquinas. Condutores e aislantes.
- Importantes descubrimentos e inventos. Biografías de inventores e científicos.
- Tratamento de textos. Búsqueda guiada de información na rede.
- Control do tempo e uso responsable das tecnoloxías da información e da comunicación

TEMPORALIZACIÓN

Desenvolveranse dúas unidades por trimestre, partindo sempre dos coñecementos previos do alumno, enlazando uns coñecementos con outros e empregando as destrezas traballadas en todas as áreas, buscando sempre un enfoque globalizado e o desenvolvemento de cualidades de traballo persoal e de esforzo tanto nas tarefas individuais como de grupo.

Primeiro trimestre: unidades 1 e 2.

Segundo trimestre: unidades 3 e 4.

Terceiro trimestre: unidades 5 e 6.

ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS

CONTIDOS

BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS

- Iniciación ao conocimiento científico e á súa aplicación nas Ciencias Sociales.
- Utilización das tecnoloxías da información e a comunicación para buscar e seleccionar información para aprender, compartir e presentar conclusións.
- Técnicas de traballo. Elaboración de esquemas, resúmenes, memorización e estructuración da información recibida.
- Estratexias para desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo.
- Fomento de técnicas de animación á lectura de textos de divulgación das Ciencias Sociais, de carácter social, xeográfico e histórico.
- Utilización de estratexias para potenciar a cohesión do grupo e o traballo cooperativo desenrolando habilidades sociais que favorezan a colaboración, a igualdade entre homes e mulleres e valorando a importancia da contribución de todos.
- Planificación e xestión de proxectos co fin de alcanzar obxectivos. Iniciativa emprendedora.
- Estratexias para a resolución de conflitos, utilización das normas de convivencia e valoración da convivencia pacífica e tolerante.

BLOQUE 2. O MUNDO NO QUE VIVIMOS

- O Universo e o Sistema Solar: os astros, as estrelas, o Sol. Os planetas.
- As capas da Terra: Atmosfera, Hidrosfera e Xeosfera.
- O clima e os factores climáticos. Elementos meteorolóxicos e factores xeográficos. As grandes zonas climáticas do planeta. Os tipos de climas de España e de Galicia: características básicas e as súas zonas de influencia.
- A Hidrosfera. Vertentes y concas hidrográficas peninsulares. Os principais ríos de España.

- Formas do relevo e accidentes xeográficos. Principais unidades do relevo de España.
- A paisaxe: elementos que a forman. Tipos de paisaxes.
- O cambio climático: causas e consecuencias.
- Catástrofes naturais: volcáns, terremotos e inundacións.

BLOQUE 3. VIVIR EN SOCIEDADE

- A organización social, política e territorial do Estado español.
- A Constitución de 1978. Dereitos, deberes e liberdades dos cidadáns.
- Formas de goberno. A Monarquía Parlamentaria. Entidades territoriais e órganos de goberno.
- Manifestacións e diversidade cultural e lingüística de España.
- Os movementos migratorios. A importancia demográfica, cultural e económica nas migracións no mundo actual.
- A produción de bens e servizos para satisfacer as necesidades humanas. A empresa. Actividade y funcións.
- Educación financeira.Os cartos.O aforro. A publicidade e o consumo responsable.

BLOQUE 4. AS PEGADAS DO TEMPO

- Os Reinos Peninsulares na Idade Media. As invasións xermánicas e o reino visigodo. Al-Ándalus. Os reinos cristiáns e a Reconquista. A convivencia das tres culturas: xudea, musulmá e cristiá. Procesos de integración política.
- A Monarquía Hispánica na Idade Moderna. O reinado dos Reis Católicos: a unión dinástica, a conquista de Granada,a expulsión dos xudeos e o descubrimento de América.
- O auge da Monarquía Hispánica no século XVI: os reinados de Carlos I e Felipe II. O movemento comuneiro.

- A decadencia do imperio no século XVII. Renacemento e Barroco: as grandes figuras do Século de Ouro español.
- España no século XVIII. A Guerra de Sucesión e o tratado de Utrecht. A Ilustración. O Despotismo Ilustrado de Carlos III. Goya e o seu tempo.
- O noso patrimonio artístico, histórico e cultural. Coidado e conservación do Patrimonio: museos, sitios e monumentos.

TEMPORALIZACIÓN

Tendo en conta a duración dos trimestres deste curso, desenvolveranse dúas unidades en cada un deles, tendo en conta sempre que os contidos serán abordados dun xeito enlazado, construíndo uns sobre outros partindo dos coñecementos previos do alumno, de forma que se facilite a súa comprensión e aplicación en contextos cada vez máis enriquecedores e complexos.

ÁREA DE LINGUA GALEGA

CONTIDOS

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL, FALAR E ESCOITAR

- Situacións de comunicación espontáneas ou dirixidas empregando un discurso ordenado e coherente en situacións de comunicación formais e informais.
- Comprensión e expresión de mensaxes verbais e no verbais.
- Estratexias e normas no intercambio comunicativo: participación, exposición clara, organización do discurso, escoita, respecto ao turno de palabra, entoación, respecto polos sentimentos e experiencias, ideas, opinións e coñecementos dos demais.
- Comprensión de textos orais según a súa tipoloxía: narrativos, descritivos, argumentativos, expositivos, instructivos. Sentido global do texto. Ideas principais e secundarias. Ampliación de vocabulario.
- Expresión e produción de textos orais, narrativos, descritivos, argumentativos, expositivos, instructivos, informativos e persuasivos.
- Deducción de palabras polo contexto. Recoñecemento de ideas non explícitas. Resumen oral.
- Audición e reprodución de textos breves, sinxelos, de distinta tipoloxía que estimulen o interese do neno.
- Dramatizacións de textos literarios adaptados á idade.
- Estratexias para utilizar a linguaxe oral como instrumento de comunicación e aprendizaxe: escoitar, recoller datos, participar en enquisas, entrevistas e debates.
- Uso de documentos audiovisuais e medios de comunicación social para obter, seleccionar e relacionar informacións relevantes para ampliar os aprendizaxes.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA: LER

- Recursos gráficos na comunicación escrita.
- Consolidación do sistema de lecto - escritura.
- Comprensión de textos lidos en voz alta e en silencio.
- Comprensión de textos según a súa tipoloxía.
- Lectura de distintos tipos de texto: descritivos, argumentativos, expositivos, instructivos, literarios.

- Estratexias para a comprensión lectora de textos: Título. Ilustracións. Palabras en negra. Capítulos. Relectura. Anticipación de hipótesis e comprobación. Síntesis. Estructura do texto. Tipos de texto. Contexto. Diccionario. Sentido global do texto. Ideas principais. Resumen. Textos discontinuos: gráficos, esquemas...
- Gusto pola lectura.
- Hábito lector. Lectura de diferentes textos como fonte de información, de deleite y de diversión.
- Uso da biblioteca como fonte de aprendizaxe.

BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA: ESCRIBIR

- Producción de textos para comunicar coñecementos, experiencias e necesidades e opinións: narracións, descripcións, textos expositivos, argumentativos e persuasivos, poemas, diálogos, entrevistas e enquisas.
- Cohesión do texto: conectores, substitucións léxicas, mantemento do tempo verbal, puntuación.
- Creación de textos utilizando a linguaxe verbal e non verbal con intención informativa: carteles publicitarios, anuncios, tebeos.
- Normas e estratexias para a produción de textos: planificación (función, destinatario, audiencia, estrutura,...) e revisión e mellora do texto.
- Aplicación das normas ortográficas e signos de puntuación (punto, coma, punto y coma, guión, dos puntos, raia, signos de puntuación, paréntesis, comillas).
- Acentuación.
- Caligrafía. Orde e presentación.
- Utilización guiada, e progresivamente máis autónoma, de tecnoloxías da información e a comunicación.

BLOQUE 4. COÑECEMENTO DA LINGUA

- Coñecemento das estruturas básicas da lingua: letra, sílaba, palabra, oración, párrafo, texto.
- Tipos de textos e estruturas de cada un deles (narración, descripción, exposición); enunciados (declarativo, interrogativo, exclamativo, imperativo)

- Vocabulario: O dicionario. Sinónimos. Antónimos. Palabras homófonas. Palabras polisémicas. Palabras primitivas e derivadas. Os prefixos e sufixos. Palabras compostas. Familia de palabras. Formación de sustantivos, adxectivos e verbos. Xentilicios. As onomatopeias.
- Ortografía: Puntuación: Signos de puntuación que cerran oración. Clases de punto. A coma. O punto e coma. Os dous puntos. A sílaba. Sílaba átona e sílaba tónica. Regras de acentuación: a tilde diacrítica. A tilde nos ditongos e hiatos. O guión. Normas ortográficas: palabras con h, con b, con v, con g, con j, con ll, con y. Palabras rematadas en -d y en -z. Palabras con -cc- y -c-.
- A comunicación. A linguaxe e as linguas.
- Categorías gramaticais. Nomes, adxectivos determinantes: artigos, demostrativos, posesivos, numerais e indefinidos, pronomes persoais, adverbios, preposicións. O verbo: as formas verbais, número e persoa, tempo e modo, voz activa e voz pasiva.
- As linguas de España: situación sociolingüística nas diferentes Comunidades Autónomas
- O enunciado: frase e oración (tipos de enunciados).
- A oración: suxeito e predicado.
- Iniciación no uso das Tecnoloxías da Información e a Comunicación como instrumento de aprendizaxe en tarefas sinxelas.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

- Coñecemento dos diferentes tipos de contos tradicionais: maravillosos, de fórmulas, de animais.
- O conto e a lenda: Algunhas lendas do entorno cultural máis próximo.
- Lectura de adiviñas, refráns, trabalinguas. Lectura guiada de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual.
- Memorización e recitado de poemas e cancións coa entoación e ritmo apropiados.
- Creación de poemas, contos, adiviñas e cancións.
- Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios
- Valoración dos textos literarios como medio de disfrute personal.

TEMPORALIZACIÓN

Tendo en conta a duración dos trimestres deste curso, desenvolveranse catro unidades en cada un deles, tendo en conta sempre que os contidos serán abordados dun xeito enlazado, construíndo uns sobre outros partindo dos coñecementos previos do alumno, de forma que se facilite a súa comprensión e aplicación en contextos cada vez máis enriquecedores e complexos.

Primero trimestre: unidades 1, 2, 3 e 4.

Segundo trimestre: unidades 5, 6, 7 e 8.

Terceiro trimestre: unidades 9, 10, 11 e 12.

ÁREA DE EDUCACIÓN PLÁSTICA E VISUAL

CONTIDOS

BLOQUE 1. EXPRESIÓN ARTÍSTICA

- O espacio bidimensional: proporcionalidad, composición, equilibrio.
- O color: colores complementarios. Gama de colores.
- Técnicas artísticas e de debuxo: debuxo, rotulado, coloreado, collaxe, pintura, moldeado, papiroflexia, etc.)
- Comparación de diversos materiais e observación destes transformados en obras artísticas.
- Apreciación da orixinalidade; rechazo da imitación e a copia.

BLOQUE 2. DEBUXO XEOMÉTRICO

- Figuras planas: elementos, relación e clasificación.
- Desenvolvemento de estratexias para medir figuras de maneira exacta e aproximada.
- Realización de debuxo xeométrico en exercicios sinxelos.
- O compás. Trazado de círculos e circunferencias. A división da circunferencia aplicada á construción de elementos florais.
- Iniciación á análise das formas de representación de volumes no plano segundo o punto de vista ou a situación no espazo.

TEMPORALIZACIÓN

A temporalización non será por trimestres, pois traballarase os dous bloques, de maneira interrelacionada, na realización de actividades variadas de debuxo e plástica ao longo de todo o ano, seguindo un ritmo marcado polas necesidades do alumnado e o mellor aproveitamento de cada actividade, tendo en conta as diferentes actividades

programadas polos equipos de normalización lingüística e de biblioteca, as distintas celebracións e as propostas do Concello.

ÁREA DE VALORES CÍVICOS

CONTIDOS

BLOQUE 1.A IDENTIDADE E A DIGNIDADE DA PERSOA

- Autoconcepto. A imaxe dun mesmo. A autoestima. Valoración e aceptación das súas cualidades e limitacions. A interpretación das emocións. O aspecto físico e a percepción corporal propia.
- A reestructuración cognitiva. Expresar sentimentos e emocións. Afrontar os fracasos. Respeto e aceptación das ideas dos demais.
- A resolución pacífica de conflitos.A convivencia. O diálogo.

BLOQUE 2. A COMPRESIÓN E O RESPECTO NAS RELACIONES INTERPERSOAIS

- O diálogo.O debate. A defensa das ideas propias. As habilidades de comunicación. Os elementos da comunicación non verbal. O turno de palabra. A asertividade. A linguaxe positiva. O tono e o volumen na fala. O discurso.
- A empatía. O respecto cara á persoa que fala. A escoita atenta.O proceso de comunicación.As habilidades de escoita activa.
- Os grupos sociais. O grupo amigos. Asociacións.
- O valor do intercambio cultural. A tolerancia, o respecto e o aprecio de outras culturas.
- A non discriminación. Consecuencias negativas das discriminacions e dos prexuízos sociais. A detección de prexuízos.

BLOQUE 3.A CONVIVENCIA E OS VALORES SOCIAIS

- O traballo en equipo. Regras e estratexias.
- As desigualdades sociais. A xenerosidade.O altruismo. As ONG's. O principio de igualdade. Principios de igualdade. Análise das imáxes nos medios de comunicación.
- As normas da convivencia. Coñecemento e cumprimento das normas do centro escolar. Elaboración de normas.O dereito e o deber de participar. As normas de participación.

- Principios de igualdade.A non discriminación e os prexuízos. Análise de imáxes nos medios de comunicación.
- As fontes de enerxía. Medidas de aforro enerxético. Fontes de enerxía: alternativas, renovables e sostibles .A contaminación ambiental.
- Educación vial. As normas do peatón. As normas do ciclista. Normas cando circulamos con monopatín/patíns. As normas dentro do vehículo. Os accidentes de tráfico e as súas consecuencias.

TEMPORALIZACIÓN

Desenvolverase un bloque por trimestre, tomando os temas de cada un como base para traballar, ao longo do curso, as habilidades sociais e o coñecemento de un mesmo e dos demais como punto de partida para desenvolver habilidades de control, respecto, tolerancia, comprensión e colaboración en todos os aspectos da vida.

5.- CRITERIOS DE AVALIACIÓN RELACIONADOS COAS COMPETENCIAS CLAVE E ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES.

ÁREA DE MATEMÁTICAS

BLOQUE 1. PROCESOS, MÉTODOS Y ACTITUDES EN MATEMÁTICAS.

1. Utilizar procesos de razonamiento y estrategias de resolución de problemas, realizando los cálculos necesarios y comprobando las soluciones obtenidas.

1.1. Analiza y comprende el enunciado de los problemas (datos, relaciones entre los datos, contexto del problema).

1.2. Utiliza estrategias y procesos de razonamiento en la resolución de problemas.

1.3. Reflexiona sobre el proceso de resolución de problemas: revisa las operaciones utilizadas, las unidades de los resultados, comprueba e interpreta las soluciones en el contexto de la situación, busca otras formas de resolución, etc.

1.4. Realiza estimaciones y elabora conjeturas sobre los resultados de los problemas a resolver, contrastando su validez y valorando su utilidad y eficacia.

1.5. Identifica e interpreta datos y mensajes de textos numéricos sencillos de la vida cotidiana (facturas, folletos publicitarios, rebajas...)

2. Expresar verbalmente de forma razonada el proceso seguido en la resolución de un problema.

2.1. Comunica verbalmente de forma razonada el proceso seguido en la resolución de un problema de matemáticas o en contextos de la realidad.

3. Describir y analizar situaciones de cambio, para encontrar patrones, regularidades y leyes matemáticas, en contextos numéricos, geométricos y funcionales, valorando su utilidad para hacer predicciones.

3.1. Identifica patrones, regularidades y leyes matemáticas en situaciones de cambio, en contextos numéricos, geométricos y funcionales.

3.2. Realiza predicciones sobre los resultados esperados, utilizando los patrones y leyes encontrados, analizando su idoneidad y los errores que se producen.

4. Profundizar en problemas resueltos, planteando pequeñas variaciones en los datos, otras preguntas, etc.

4.1. Profundiza en problemas una vez resueltos, analizando la coherencia de la solución y buscando otras formas de resolverlos.

4.2. Se plantea nuevos problemas, a partir de uno resuelto: variando los datos, proponiendo nuevas preguntas, conectándolo con la realidad, buscando otros contextos, etc.

5. Realizar y presentar informes sencillos sobre el desarrollo, resultados y conclusiones obtenidas en el proceso de investigación.

5.1. Elabora informes sobre el proceso de investigación realizado, exponiendo las fases del mismo, valorando los resultados y las conclusiones obtenidas.

6. Planificar y controlar las fases de método de trabajo científico en situaciones adecuadas al nivel.

6.1. Practica el método científico, siendo ordenado, organizado y sistemático.

6.2. Planifica el proceso de trabajo con preguntas adecuadas: ¿qué quiero averiguar?, ¿qué tengo?, ¿qué busco?, ¿cómo lo puedo hacer?, ¿no me he equivocado al hacerlo?, ¿la solución es adecuada?

7. Conocer algunas características del método de trabajo científico aplicándolas a la resolución de problemas de la vida cotidiana, estableciendo conexiones entre la realidad y las matemáticas y valorando la utilidad de los conocimientos matemáticos adecuados para la resolución de problemas.

7.1. Elabora conjeturas y busca argumentos que las validen o las refuten, en situaciones a resolver, en contextos numéricos, geométricos o funcionales.

7.2. Realiza estimaciones sobre los resultados esperados y contrasta su validez, valorando los pros y los contras de su uso.

8. Desarrollar y cultivar las actitudes personales inherentes al quehacer matemático.

8.1. Desarrolla y muestra actitudes adecuadas para el trabajo en matemáticas: esfuerzo, perseverancia, flexibilidad y aceptación de la crítica razonada.

8.2. Se plantea la resolución de retos y problemas con la precisión, esmero e interés adecuados al nivel educativo y a la dificultad de la situación.

9. Desarrollar estrategias matemáticas y utilizar un lenguaje correcto, con el vocabulario específico de las matemáticas, en las situaciones con contenido matemático y en la resolución de problemas.

9.1. Distingue entre problemas y ejercicios y aplica las estrategias adecuadas para cada caso.

9.2. Se inicia en el planteamiento de preguntas y en la búsqueda de respuestas adecuadas, tanto en el estudio de los conceptos como en la resolución de problemas.

9.3. Desarrolla y aplica estrategias de razonamiento (clasificación, reconocimiento de las relaciones, uso de contraejemplos) para crear e investigar conjeturas y construir y defender argumentos.

10. Superar bloqueos e inseguridades ante la resolución de situaciones desconocidas y reflexionar sobre las decisiones tomadas, aprendiendo para situaciones similares futuras.

10.1. Toma decisiones en los procesos de resolución de problemas valorando las consecuencias de las mismas y su conveniencia por su sencillez y utilidad.

10.2. Utiliza herramientas tecnológicas para la realización de cálculos numéricos, para aprender y para resolver problemas, conjeturas y construir y defender argumentos.

10.3. Reflexiona sobre los problemas resueltos y los procesos desarrollados, valorando las ideas claves, aprendiendo para situaciones futuras similares, etc.

11. Seleccionar y utilizar las herramientas tecnológicas y estrategias para el cálculo, para conocer los principios matemáticos y resolver problemas.

11.1. Se inicia en la utilización de herramientas tecnológicas para la realización de cálculos numéricos, para aprender y para resolver problemas.

11.2. Se inicia en la utilización de la calculadora para la realización de cálculos numéricos, para aprender y para resolver problemas.

12. Utilizar los medios tecnológicos de modo habitual en el proceso de aprendizaje, buscando, analizando y seleccionando información relevante en Internet o en otras fuentes, elaborando documentos propios, haciendo exposiciones y argumentaciones de los mismos.

12.1. Realiza un proyecto, elabora y presenta un informe creando documentos digitales propios (texto, presentación, imagen, video, sonido,...), buscando, analizando y seleccionando la información relevante, utilizando la herramienta tecnológica adecuada y compartiéndolo con sus compañeros.

BLOQUE 2. NÚMEROS

1. Leer, escribir y ordenar, utilizando razonamientos apropiados, distintos tipos de números (naturales, fracciones y decimales hasta las milésimas).

1.1. Identifica los números romanos aplicando el conocimiento a la comprensión de dataciones.

1.2. Lee, escribe y ordena en textos numéricos y de la vida cotidiana, números (naturales hasta 6 cifras, decimales hasta la milésima y fracciones) utilizando razonamientos apropiados e interpretando el valor de posición de cada una de sus cifras.

- 1.3. Descompone, compone y redondea números naturales y decimales, interpretando el valor de posición de cada una de sus cifras.
2. Interpretar diferentes tipos de números según su valor, en situaciones de la vida cotidiana.
  - 2.1. Utiliza los números ordinales en contextos reales.
  - 2.2. Ordena números naturales, decimales y fracciones básicas por comparación, representación en la recta numérica y transformación de unos en otros.
  - 2.3. Redondea números naturales sencillos a la decena y a la centena y números decimales a la décima y centésima más cercana.
3. Realizar operaciones y cálculos numéricos mediante diferentes procedimientos, incluido el cálculo mental, haciendo referencia implícita a las propiedades de las operaciones, en situaciones de resolución de problemas.
  - 3.1. Conoce las propiedades conmutativa y asociativa de la suma y el producto y distributiva del producto respecto a la suma.
  - 3.2. Utiliza la propiedad fundamental de la división para encontrar divisiones con el mismo cociente.
  - 3.3. Aplica la prueba de la división para comprobar los resultados en divisiones exactas e inexactas
  - 3.4. Realiza estimaciones de cocientes.
  - 3.5. Conoce y aplica los criterios de divisibilidad por 2, 3, 5, 9 y 10.
  - 3.6. Reduce dos o más fracciones a común denominador y calcula fracciones equivalentes.
4. Utilizar los números naturales, decimales y fraccionarios para interpretar e intercambiar información en contextos de la vida cotidiana.
  - 4.1. Utiliza diferentes tipos de números en contextos reales, estableciendo equivalencias entre ellos, identificándolos y utilizándolos como operadores en la interpretación y la resolución de problemas.
  - 4.2. Estima y comprueba resultados mediante diferentes estrategias.
5. Operar con los números teniendo en cuenta la jerarquía de las operaciones, aplicando las propiedades de las mismas, las estrategias personales y los diferentes procedimientos que se utilizan según la naturaleza del cálculo que se ha de realizar (algoritmos escritos, cálculo mental, tanteo, estimación, calculadora), decidiendo sobre el uso más adecuado.
  - 5.1 Realiza operaciones (suma, resta, multiplicación y división) con números naturales y decimales.

5.2. Calcula cuadrados, cubos y potencias de base 10.

5.3. Realiza sumas y restas de fracciones con el mismo denominador. Calcula el producto de una fracción por un número.

5.4. Aplica la jerarquía de las operaciones y los usos del paréntesis.

5.5. Realiza operaciones y cálculos numéricos mediante diferentes procedimientos, incluidos el cálculo mental y la calculadora, haciendo referencia a las propiedades de las operaciones, resolviendo problemas de la vida cotidiana.

6. Iniciarse en el uso de los porcentajes y la proporcionalidad directa para interpretar e intercambiar información y resolver problemas en contextos de la vida cotidiana.

6.1. Calcula porcentajes de una cantidad aplicando el operador decimal o fraccionario correspondiente

6.2. Utiliza los porcentajes para expresar partes.

6.3. Calcula aumentos y disminuciones porcentuales.

7. Conocer, utilizar y automatizar algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación y división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas y en situaciones de la vida cotidiana.

7.1. Emplea y automatiza algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación y división con distintos tipos de números, en comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas y en situaciones cotidianas.

7.2. Descompone de forma aditiva y de forma aditivo-multiplicativa, números menores que un millón, atendiendo al valor posicional de sus cifras.

7.3. Usa la calculadora y otras herramientas tecnológicas para resolver problemas y para comprobar resultados teniendo en cuenta las normas de su funcionamiento.

8. Formular y resolver problemas de la vida cotidiana, adecuados a su nivel, estableciendo conexiones entre la realidad y las matemáticas y valorando la utilidad de los conocimientos matemáticos adecuados y reflexionando sobre el proceso aplicado para la resolución de problemas.

8.1. Resuelve problemas que impliquen el dominio de los contenidos trabajados, empleando estrategias heurísticas, de razonamiento (clasificación, reconocimiento de las relaciones, uso de ejemplos contrarios), creando conjeturas, construyendo, argumentando y tomando decisiones, valorando las consecuencias y la conveniencia de su uso.

8.2. Reflexiona sobre el procedimiento aplicado a la resolución de problemas: revisando las operaciones empleadas, las unidades de los resultados, comprobando e interpretando las soluciones en el contexto y buscando otras formas de resolverlos.

BLOQUE 3. MEDIDA

1. Conocer y seleccionar los instrumentos y unidades de medida adecuadas, estimando y expresando con precisión medidas de longitud, superficie, masa y capacidad convirtiendo unas unidades en otras cuando las circunstancias lo requieran.

1.1. Conoce las unidades más usuales de longitud, capacidad, masa así como sus equivalencias y transformaciones.

1.2. Comprende el concepto de superficie y conoce sus unidades más usuales.

1.3. Estima y compara superficies de figuras planas, eligiendo la unidad y los instrumentos más adecuados para medir explicando de forma oral el proceso seguido y la estrategia utilizada.

1.4. Conoce y aplica algunas medidas tradicionales.

2. Operar con medidas de magnitudes.

2.1. Realiza operaciones con medidas de las diferentes magnitudes dando el resultado en la unidad determinada de antemano.

2.2. Transforma medidas de superficie de forma compleja a incompleja y viceversa.

3. Conocer el sistema sexagesimal para realizar cálculos con medidas angulares

3.1. Identifica los ángulos, sus clases y unidades e instrumentos convencionales de medida y su utilización.

3.2. Conoce y utiliza el sistema sexagesimal para medir ángulos.

3.3. Traza ángulos de una medida dada.

4. Conocer las unidades de medida del tiempo y sus relaciones, utilizándolas para resolver problemas de la vida diaria.

4.1. Conoce y aplica las unidades de tiempo del sistema sexagesimal y sus relaciones.

4.2. Realiza cambios de unidades y operaciones de suma y resta

5. Conocer el valor y las equivalencias entre las diferentes monedas y billetes del sistema monetario de la Unión europea.

5.1. Conoce el valor y las equivalencias entre las diferentes monedas y billetes del sistema monetario de la Unión Europea utilizándolas tanto para resolver problemas en situaciones reales como figuradas.

6. Formular, identificar y resolver problemas de la vida cotidiana utilizando los conocimientos geométricos trabajados.

6.1. Identifica las unidades de superficie del sistema métrico decimal para su aplicación en la resolución de problemas.

6.2. Utiliza estrategias y técnicas en la resolución de problemas relacionados con las unidades de medida, siguiendo un orden y los pasos establecidos.

6.3. Resuelve problemas de medida de superficies explicando el significado de los datos, la situación planteada, el proceso seguido y las soluciones obtenidas.

BLOQUE 4. GEOMETRÍA

1. Utilizar las nociones geométricas de paralelismo, perpendicularidad, simetría, geometría, perímetro y superficie para describir y comprender situaciones de la vida cotidiana

1.1. Localiza y representa puntos utilizando coordenadas cartesianas.

1.2. Realiza gráficas y escalas sencillas para hacer representaciones elementales en el espacio.

1.3. Reconoce, diferencia y representa posiciones relativas de rectas y circunferencias.

1.4. Identifica y representa los diferentes tipos de ángulos, sus elementos y las distintas posiciones: consecutivos, adyacentes, opuestos por el vértice.

1.5. Representa puntos en un sistema de coordenadas cartesianas positivas.

1.6. Reconoce simetrías, traslaciones y describe posiciones y movimientos por medio de coordenadas, distancias, ángulos, giros...

1.7. Obtiene la figura simétrica, trasladada o girada de otra dada.

1.8. Reconoce y obtiene figuras semejantes.

2. Conocer las figuras planas: triángulos, cuadriláteros y paralelogramos, círculo y circunferencia.

2.1. Distingue los polígonos y sus clases: Cuadriláteros y paralelogramos.

2.2. Clasifica los triángulos según sus ángulos y sus lados.

2.3. Diferencia entre circunferencia, círculo y figuras circulares y conoce las partes de cada una de ellas.

3. Comprender el método de calcular el perímetro y el área de un paralelogramo, triángulo, trapecio y rombo. Calcular el área de figuras planas.

3.1. Halla el perímetro y el área de paralelogramos sencillos, del triángulo y de un polígono regular y utiliza las unidades correctas.

3.2. Sabe hallar la longitud de la circunferencia y el área del círculo.

4. Conocer las características y aplicarlas para clasificar cuerpos geométricos: poliedros (prismas, pirámides), cuerpos redondos (cono, cilindro y esfera) y sus elementos básicos.

4.1. Reconoce e identifica poliedros regulares, prismas, pirámides y sus elementos básicos: vértices, caras y aristas. Conoce los cuerpos redondos y sus clases.

5. Plantear, identificar y resolver problemas de la vida cotidiana, utilizando los conocimientos geométricos trabajados, estableciendo conexiones entre la realidad y las matemáticas y valorando la utilidad de los conocimientos matemáticos adecuados y reflexionando sobre el proceso aplicado para la resolución de problemas.

5.1. Participa en el trabajo en equipo y es organizado en el trabajo y en el aprendizaje.

5.2. Comprende y describe situaciones de la vida cotidiana, e interpreta y elabora representaciones espaciales (planos, croquis de itinerarios, maquetas...), utilizando las nociones geométricas básicas (situación, movimiento, paralelismo, perpendicularidad,

BLOQUE 5. ESTADÍSTICA Y PROBABILIDAD

1. Realizar, leer e interpretar representaciones gráficas de un conjunto de datos cuantificables relativos al entorno inmediato.

1.1. Identifica, recoge e interpreta datos cuantificables de situaciones de su entorno y realiza tablas y lo representa en los distintos gráficos de situaciones de su entorno.

1.2. Interpreta y realiza distintos tipos de gráficos a partir de datos extraídos de su entorno cercano.

1.3. Utiliza las TIC con contenidos relacionados con el tratamiento de la información.

1.4. Realiza un análisis crítico argumentado sobre las informaciones que se presentan mediante gráficos estadísticos.

2. Conocer sencillos parámetros estadísticos: frecuencia absoluta, media y moda.
  - 2.1. Reconoce la frecuencia absoluta de un determinado conjunto de datos.
  - 2.2. Aplica a situaciones familiares las medidas de centralización: media aritmética y moda.
3. Identificar situaciones de la vida diaria en la que se dan sucesos, imposibles, posibles o seguros, valorando la utilidad de los conocimientos matemáticos adecuados y reflexionando sobre el proceso aplicado para la resolución de problemas.
  - 3.1. Identifica situaciones sencillas de carácter aleatorio, distinguiendo entre sucesos seguros, posibles o imposibles.
  - 3.2. Expresa la probabilidad de un suceso y la expresa utilizando una fracción.
  - 3.3. Utiliza las TIC en contenidos relacionados con el tratamiento de la información.

ÁREA DE LENGUA Y LITERATURA CASTELLANA

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL, HABLAR Y ESCUCHAR

1. Participar en situaciones de comunicación, dirigidas o espontáneas, atendiendo a las normas de la comunicación: turno, modulación, entonación, volumen y organización del discurso, escuchando e incorporando las intervenciones de los demás.

1.1. Emplea la lengua oral y para diversas finalidades: académica, social y lúdica.

1.2. Participa en intercambios orales con intencionalidad expresiva, informativa, persuasiva, lúdica y poética.

1.3. Transmite las ideas con claridad corrección, orden y dicción adecuadas, adaptando su expresión oral a las situaciones de comunicación en el aula.

2. Interpretar y utilizar la información verbal y no verbal.

2.1. Emplea conscientemente recursos lingüísticos y no lingüísticos para comunicarse en las interacciones orales.

3. Mantener una actitud de escucha atenta en las audiciones de textos de distinta tipología y comprender lo que se escucha, respetando la intervención de los demás, sus sentimientos, experiencias y opiniones.

3.1. Aplica las normas de la comunicación social: espera el turno, escucha atenta y participación con respeto a las ideas y opiniones de los demás.

3.2. Escucha con atención las intervenciones orales e interactúa con respeto en el grupo, observando, escuchando, captando las emociones y concluyendo en acuerdos.

4. Aplicar las estrategias aprendidas en el aula en otros entornos.

4.1. Es capaz de aplicar las estrategias de intercambio comunicativo aprendidas en el aula en otros entornos.

5. Verbalizar y explicar ideas, opiniones, informaciones, relatar acontecimientos, describir situaciones y experiencias, y narrar historias con coherencia y orden utilizando lenguaje no sexista.

5.1. Adapta la expresión oral a las distintas situaciones, utilizando diferentes formas de expresión, teniendo en cuenta a los interlocutores, utilizando lenguaje no sexista.

5.2. Cuenta experiencias personales y realiza descripciones con un lenguaje acorde a su edad madurativa, y expresándose progresivamente con mayor precisión.

5.3. Realiza narraciones orales teniendo en cuenta el orden cronológico de los hechos y haciendo un uso adecuado de los conectores temporales.

6. Argumentar sobre un tema propuesto en el aula, sobre una idea, sobre un proyecto.

6.1. Realiza una exposición oral sobre un tema determinado, recopilando información y expresando su propia opinión.

7. Reproducir textos orales: cuentos y poemas.

7.1. Reproduce de memoria textos literarios básicos cercanos a sus gustos e intereses, con dicción y entonación adecuados.

8. Identificar las ideas principales y secundarias de un texto oral, y la información implícita.

8.1. Reconoce la información en un texto oral: el tema, las ideas principales y los mensajes implícitos.

9. Ampliar el vocabulario para lograr paulatinamente mayor precisión.

9.1. Amplia el vocabulario y utiliza el adecuado a cada contexto.

9.2. Identifica palabras que no conoce y les asigna un significado por el contexto.

10. Utilizar el diccionario como herramienta de ampliación de vocabulario.

10.1. Utiliza el diccionario como medio para mejorar su expresión oral.

11. Resumir textos orales procedentes de diferentes medios.

11.1. Resume oralmente el contenido de los textos orales escuchados, recogiendo las ideas principales y de manera clara y ordenada.

12. Representar pequeñas producciones teatrales utilizando los recursos gestuales, fonológicos y verbales adecuados.

12.1. Representa dramatizaciones utilizando la entonación, modulación y el gesto adecuados a la situación representada.

13. Utilizar el lenguaje oral para comunicarse y como instrumento para aprender, escoger la información relevante y distinguirla de lo secundario.

13.1. Utiliza de manera efectiva el lenguaje oral para comunicarse y aprender, escuchando activamente.

13.2. Selecciona la información que se presenta a través de los textos orales producidos en clase.

14. Realizar textos orales que requieran un intercambio comunicativo: encuestas, entrevistas y debates.

14.1. Participa en encuestas y entrevistas infantiles, procedentes de la radio, televisión o internet.

15. Utilizar y valorar los medios de comunicación social como instrumento de aprendizaje y de acceso a informaciones y experiencias de otras personas.

15.1. Utiliza los medios de comunicación para desarrollar el lenguaje oral.

15.2. Resume entrevistas, noticias, debates

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA: LEER

1. Leer en voz alta diferentes textos, con fluidez y entonación adecuada.

1.1. Lee en voz alta un texto con fluidez, ritmo y entonación adecuada, mostrando comprensión del mismo.

2. Leer en silencio diferentes textos valorando el progreso en la velocidad y la comprensión.

2.1. Lee de forma silenciosa textos y resume brevemente los textos leídos tanto de forma oral como escrita.

3. Comprender distintos tipos de textos adaptados a la edad y utilizando la lectura como medio para ampliar el vocabulario y fijar la ortografía correcta.

3.1. Utiliza y reconoce el uso del diccionario como medio para comprender un texto y ampliar vocabulario.

3.2. Comprende diferentes tipos de texto, ajustados a su edad, señala el vocabulario que desconoce de los mismos, buscando su significado en el diccionario y utiliza el texto para ir ampliando su competencia ortográfica.

3.3. Interpreta esquemas de llave, números, mapas conceptuales sencillos, gráficos.

3.4. Marca las palabras clave de un texto que ayudan a la comprensión global.

3.5. Realiza inferencias, formula hipótesis sobre el contenido. Responde a preguntas competenciales de la comprensión lectora.

3.6. Activa conocimientos previos ayudándose de ellos para comprender un texto.

3.7. Comprende textos periodísticos y publicitarios. Identifica su intención comunicativa. Diferencia entre información, opinión y publicidad. Analiza la publicidad desde la perspectiva de género.

4. Resumir un texto leído reflejando las ideas principales y diferenciando las ideas principales de las secundarias.

4.1. Realiza resúmenes sobre lo leído.

5. Utilizar textos expositivos y científicos en diferentes soportes para recoger información, ampliar conocimientos y aplicarlos en trabajos personales.

5.1. Realiza esquemas a partir de textos expositivos trabajados en el aula.

5.2. Recoger la información que proporcionan los textos expositivos para identificar los valores que transmiten esos textos.

6. Utilizar la biblioteca para conseguir información de carácter académico o personal.

6.1. Utiliza la biblioteca para localizar documentos y textos con fines informativos y de aprendizaje.

7. Llevar a cabo el Plan Lector que dé respuesta a una planificación sistemática de mejora de la eficacia lectora y fomente el gusto por la lectura.

7.1. Lee diferentes textos adecuados a su edad y aprende a planificar su tiempo de lectura.

7.2. Selecciona lecturas, con criterio personal y expresa el gusto por la lectura de diversos géneros literarios como fuente de entretenimiento, manifestando su opinión sobre los textos leídos.

7.3. Elabora fichas técnicas a partir de una lectura, siguiendo un modelo, realizando una crítica de la misma.

7.4. Realiza recomendaciones bibliográficas.

8. Utilizar las TIC de modo eficiente y responsable para la búsqueda y tratamiento de la información

8.1. Sabe utilizar los medios informáticos para obtener información y utilizarla para completar un proyecto o trabajo en grupo colaborativo.

BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA: ESCRIBIR

1. Producir textos con diferentes intenciones comunicativas con coherencia, respetando su estructura y aplicando las reglas ortográficas, cuidando la caligrafía, el orden y la presentación. Teniendo en cuenta la audiencia a la que se dirige.

1.1. Escribe, en diferentes soportes, textos propios del ámbito de la vida cotidiana: diarios, cartas, etc. imitando textos modelo.

1.2. Escribe textos usando el registro adecuado, organizando las ideas con claridad, enlazando enunciados y respetando las normas gramaticales y ortográficas estudiadas.

1.3. Cumplimenta correctamente formularios e impresos de la vida cotidiana: inscripciones, solicitudes.

1.4. Aplica la ortografía correctamente así como los signos de puntuación y las reglas de acentuación.

1.5. Presenta con precisión, claridad, orden y buena caligrafía los escritos.

1.6. Reproduce textos dictados correctamente.

2. Aplicar todas las fases del proceso de escritura en la producción de textos escritos de distinta índole: planificación, revisión y reescritura, con la ayuda de guías, en las producciones propias y ajenas.

2.1. Planifica y redacta textos siguiendo unos pasos: planificación, redacción, revisión y mejora.

3. Utilizar el diccionario como recurso para resolver dudas sobre la lengua, el uso o la ortografía de las palabras.

3.1. Utiliza el diccionario regularmente en el proceso de escritura.

4. Elaborar proyectos individuales o colectivos sobre diferentes temas del área, fomentando el sentido crítico que impida discriminaciones o prejuicios.

4.1. Elabora textos que permiten progresar en la autonomía para aprender, emplea estrategias de búsqueda y selección de la información: tomar notas, esquemas descripciones y explicaciones.

4.2. Resume el contenido de textos recogiendo las ideas fundamentales, evitando parafrasear el texto y utilizando una expresión personal.

5. Llevar a cabo el plan de escritura que dé respuesta a una planificación sistemática de mejora de la eficiencia escritora y fomente la creatividad.

5.1. Pone interés y se esfuerza por escribir correctamente de forma personal y autónoma, reflejando en sus escritos lo aprendido en el aula e incorporando a los mismos sus sentimientos, opiniones e impresiones, con cierta intención literaria.

6. Utilizar las TIC de modo eficiente y responsable para presentar sus producciones.

6.1. Utiliza adecuadamente, con supervisión, los programas informáticos de búsqueda de información.

BLOQUE 4. CONOCIMIENTO DE LA LENGUA

1. Identificar los párrafos de un texto y los diferentes tipos de textos y de enunciados.

1.1. Identifica los párrafos de un texto y las ideas que se expresan en cada uno de ellos.

- 1.2. Distingue diferentes tipos de textos y sus estructuras características.
- 1.3. Identifica los diferentes tipos de enunciados.
2. Buscar palabras en el diccionario.
  - 2.1. Busca palabras en el diccionario. Utiliza las palabras guía.
3. Adquirir conocimientos básicos de vocabulario: sinónimos y antónimos de las palabras, palabras polisémicas, homófonas, primitivas y derivadas, palabras compuestas, gentilicios, onomatopeyas.
  - 3.1. Escribe antónimos y sinónimos de las palabras.
  - 3.2. Conoce el significado de polisemia y reconoce palabras polisémicas de uso cotidiano.
  - 3.3. Entiende el significado de palabras homófonas y las reconoce en diferentes contextos.
  - 3.4. Realiza dramatizaciones y lecturas dramatizadas individualmente y en grupo de textos literarios apropiados a la edad.
  - 3.5. Disfruta con las audiciones y lecturas y comprende el sentido de las mismas.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

1. Leer y comentar textos propios de la literatura infantil y juvenil, utilizando diferentes fuentes de consulta.
  - 1.1. Lee y comenta textos propios de la literatura infantil y juvenil (poesía, cómics, cuentos, etc.), utilizando, entre otras fuentes, webs infantiles.
  - 1.2. Lee pequeñas obras literarias, completando las actividades propuestas, exponiendo oralmente sus opiniones.
  - 1.3. Reconoce las características de la literatura juvenil y los distintos géneros literarios.
2. Utilizar las bibliotecas de aula y de centro para obtener información y disfrutar de la lectura de obras literarias propias del nivel.
  - 2.1. Disfruta leyendo, busca en la lectura evasión, distracción, diversión.
  - 2.2. Valora la lectura de textos como fuente de enriquecimiento personal.
  - 2.3. Conoce y maneja el funcionamiento de la biblioteca.

3. Elaborar cuentos y poemas sencillos, empleando de forma coherente la lengua escrita y la imagen.

3.1. Elabora, de forma escrita o digital, cuentos.

3.2. Elabora poemas.

3.3. Utiliza de forma correcta la combinación de la imagen y lengua escrita en sus producciones.

4. Utilizar procedimientos sencillos para la interpretación de textos literarios.

4.1. Maneja procedimientos para la interpretación de textos, como el subrayado de ideas esenciales, la relectura y la consulta en el diccionario.

4.2. Utiliza un vocabulario adecuado según las diferentes situaciones comunicativas adquirido a través de la lectura de textos literarios y no literarios.

4.3. Escenifica y dramatiza un texto literario.

ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS

BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS

1. Obter información concreta e relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, empregando diferentes fontes (directas e indirectas) sendo capaz de analizar e interpretar a información recibida.

1.1. Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analiza, elabora conclusións, reflexiona acerca do proceso seguido e pode comunicalo oralmente e/ou por escrito.

2. Utilizar as tecnoloxías da información e a comunicación para obter información, recollendo datos para aprender, realizar exposicións, compartir coñecemento e expresar contidos de Ciencias Sociais

2.1. Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación (Internet, blogs, redes sociais...) para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados.

2.2. Analiza informacións relacionadas coa área e manexa imáxes, tablas, gráficos, mapas, esquemas, resúmenes e as tecnoloxías da información e a comunicación xeográficas.

3. Desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo

3.1. Comprende cómo se forman as palabras compostas e as formas a partir de dúas simples.

BLOQUE 2. O MUNDO NO QUE VIVIMOS

1. Explicar cómo é e de qué forma se orixinou o Universo e os seus principais componentes, describindo as características principais do Sistema Solar e identificando diferentes tipos de astros, e os seus movementos e consecuencias.

1.1. Describe cómo é e de que forma se orixinou o Universo e identifica os seus principais compoñentes.

1.2. Describe as características, compoñentes e movementos do Sistema Solar, identificando o Sol no centro do Sistema Solar e localizando os planetas segundo a súa proximidade.

1.3. Define termos relacionados col Universo e o Sistema Solar, tales como: asteroide, cometa, eclipse, galaxia, meteorito órbita, planeta, rotación, satélite, translación, Vía Láctea.

1.4. Recoñece a formación das mareas como consecuencia da influencia da Lúa sobre a Terra.

1.5. Describe a que se deben a formación dos eclipses e nombra distintos tipos.

2. Identificar as capas da Terra según sexa a estrutura, interna ou externa e coñecer as causas das catástrofes naturais que se xeneran nelas

2.1. Identifica, nomea e describe as capas da Terra.

2.2. Coñece as causas que orixinan as catástrofes naturais.

3. Recoñecer as zonas climáticas mundiales e os tipos de climas de España identificando algunhas das súas características básicas.

3.1. Recoñece as zonas climáticas do planeta e describe as súas características principais.

3.2. Describe e sinala nun mapa a área de influencia dos tipos de climas de España.

3.3. Indica que temperaturas e que precipitacións son características de cada tipo de clima en España y recoñece as do seu entorno próximo.

3.4. Elabora, interpreta y compara climogramas de distintos zonas de España vinculándoos co clima ao que pertencen.

4. Coñecer, identificar e nomear masas e cursos de agua, concas e vertentes hidrográficas dos principais ríos de España.

4.1. Diferencia concas e vertentes hidrográficas.

4.2. Localiza nun mapa as principais vertentes hidrográficas peninsulares.

4.3. Sitúa nun mapa os mares, océanos e os grandes ríos de España.

5. Describir as características e localizar nun mapa as principais unidades do relevo de España.

5.1. Define relevo, describe distintos tipos de relevo e nomea os elementos que os forman.

5.2. Describe as características xerais do relevo dos territorios de España.

5.3. Localiza no mapa as principales unidades do relevo de España.

6. Explicar que é unha paisaxe e identificarlos principais elementos que o compoñen..

6.1. Define paisaje, identifica os seus elementos e explica as características dos principais paisaxes de Galicia, España e Europa valorando a súa diversidade.

7. Explicar as consecuencias que tenen as nosas accións sobre o clima e o cambio climático, tomando conciencia da necesidade de adopción de medidas de protección do medio.

7.1. Explica as causas e consecuencias do cambio climático e as actuacións responsables para frealo.

BLOQUE 3. VIVIR EN SOCIEDADE

1. Explicar a importancia que ten a Constitución para o funcionamento do Estado español.

1.1. Identifica, respeta e valora os principios democráticos máis importantes establecidos na Constitución e explica o valor que a Constitución ten para o funcionamento do Estado español.

1.2. Recoñece os símbolos do Estado español.

2. Identificar as Instituciones Políticas que se derivan da Constitución e as funcións das administración, recoñecendo a contribución ao funcionamento da sociedade.

2.1. Identifica as principais institucións do Estado español e describe as súas funcións e a súa organización.

2.2. Nomea as estruturas básicas de goberno e a separación de poderes do Estado (lexislativo, executivo e xudicial)

2.3 Recoñece o Estatuto de Autonomía de Galicia como a norma máis importante da Comunidade.

2.4. Recoñece o Estatuto autonómico como a concreción da Constitución en Galicia.

2.5. Identifica os distintos tipos de eleccións como forma de participación cidadá no funcionamento das distintas administracións públicas.

3. Valorar a diversidade cultural, social, política e lingüística do Estado español, respectando as diferenzas.

3.1. Valora, partindo da realidade do Estado español, a diversidade cultural, social, política e lingüística nun mesmo territorio como fonte de enriquecemento cultural.

4. Distinguir os principais rasgos da poboación española e europea, a súa evolución, a súa mobilidade y a súa distribución demográfica, representándoa gráficamente.

4.1. Describe os principais rasgos da poboación española e europea.

4.2. Coñece a evolución da poboación en España e en Europa e describe a incidencia que teñen na mesma factores como a esperanza de vida ou a natalidade.

4.3. Describe os factores que condicionan a distribución xeográfica da poboación española e europea, localizando as zonas máis densamente poboadas.

4.4. Describe a densidade de poboación de España comparándoa mediante gráficos coa media da Unión Europea.

4.5. Explica o éxodo rural, a emigración a Europa e a chegada de emigrantes a o noso país.

4.6. Identifica e describe os principais problemas demográficos actuais asociados á superpoblación, envellecemento e migracións.

5. Tomar conciencia do valor dos cartos e os seus usos mediante un consumo responsable. A análise da publicidade e o sentido do aforro.

5.1. Diferencia entre distintos tipos de gasto .

5.2. Planifica os seus aforros para gastos futuros elaborando un pequeno presuposto persoal.

5.3. Investiga sobre distintas estratexias de compra, comparando precios e recopilando información.

5.4. Valora con espírito crítico a función da publicidade e recoñece as técnicas publicitarias máis habituais, analizando exemplos concretos.

6. Comprender os beneficios que ofrece o espírito emprendedor.

6.1. Desenrola a creatividade e valora a capacidade emprendedora dos membros dunha sociedade.

7. Explicar as características esenciais dunha empresa, especificando as diferentes actividades e formas de organización que poden desenvolver distinguendo entre os distintos tipos de empresas.

7.1. Identifica diferentes tipos de empresa según o seu tamaño e o sector económico ao que pertencen as actividades que desenvolven.

7.2. Describe diversas formas de organización empresarial.

7.3. Define termos sinxelos relacionados co mundo da empresa e a economía, ilustrando as definicións con exemplos.

BLOQUE 4. AS PEGADAS DO TEMPO

1. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e acontecementos máis relevantes da Idade Media en España para adquirir unha perspectiva global da súa evolución, progresando no dominio de ámbitos espaciais cada vez máis complexos.

1.1. Identifica e localiza no tempo e no espacio as etapas históricas máis importantes da Idade Media na Península Ibérica: reino visigodo, Al-Ándalus e os reinos cristiáns, describindo as principais características de cada un deles.

1.2. Explica aspectos relacionados coa forma de vida e organización social de España na Idade Media.

1.3. Identifica os rasgos distintivos das culturas que conviviron nos Reinos Peninsulares durante a Idade Media describindo a evolución política.

1.4. Explica o proceso da Reconquista e repoblación dos reinos cristiáns.

1.5. Diferencia as características principais dos estilos arquitectónicos románico e gótico.

1.6 Describe a importancia do Camiño de Santiago na Idade Media.

2. Identificar e localizar no tempo e no espazo os procesos e acontecementos máis relevantes da Idade Moderna en España para adquirir unha perspectiva global do auxe e declive da Monarquía Hispánica e a evolución cultural e social asociada.

2.1. Explica as características da Idade Moderna e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da Historia de España.

2.2. Enumera as principais transformacións sociais, económicas, políticas e culturais que se produciron en España durante a Idade Moderna.

3. Describir o reinado dos Reis Católicos, definíndoo como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna.

3.1. Describe os feitos máis destacados do reinado dos Reis Católicos.

3.2. Explica as causas que motivaron as grandes expedicións marítimas.

3.3. Analiza as repercusións do descubrimento de América.

4. Sinalar aspectos básicos da Idade Moderna en España nos séculos XVI-XVII.

4.1. Explica os feitos máis importantes dos reinados de Carlos I e Felipe II.

4.2. Localiza os territorios que comprendía o Imperio español durante o reinado de Carlos I e Felipe II.

4.3. Describe os acontecementos que marcaron o declive do Imperio español.

4.4. Identifica as causas e consecuencias do movemento comunero en Castela.

4.5. Recoñece as persoaxes clave do Século de Ouro e as súas aportacións culturais e artísticas.

5. Sinalar aspectos básicos do século XVIII en España.

5.1. Recoñece os bandos contendentes na Guerra de Sucesión e analiza as consecuencias do Tratado de Utrecht.

5.2. Coñece os acontecementos que provocan o acceso da dinastía borbónica á coroa de España.

5.3. Describe as características xerais do reinado de Carlos III, do Despotismo Ilustrado e o seu significado.

5.4. Identifica as características do movemento ilustrado.

ÁREA DE CIENCIAS DA NATUREZA

BLOQUE 1. INICIACIÓN Á ACTIVIDADE CIENTÍFICA

1. Obter información relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, facendo predicións sobre sucesos naturais, integrando datos de observación a partir das consultas de fontes directas e indirectas, comunicando os resultados.

1.1. Busca, selecciona e organiza información concreta e relevante, analízaa, obtén conclusións, comunica a súa experiencia, reflexiona acerca do proceso seguido e comunica oralmente e por escrito.

1.2. Utiliza medios propios da observación.

1.3. Consulta e utiliza documentos escritos, imáxes e gráficos.

1.4. Desenvolve estratexias adecuadas para acceder á información dos textos de carácter científico.

2. Establecer conxecturas tanto respecto de sucesos que ocorren dunha forma natural como sobre os que ocorren cando se provocan, a través dun experimento ou unha experiencia.

2.1 Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións.

3. Utilizar as tecnoloxías da información e comunicación, coñecendo e respectando as indicacións de seguridade na rede

3.1. Coñece e emprega as medidas de protección e seguridade persoal que debe utilizar no uso das tecnoloxías da información e a comunicación.

3.2. Fai un uso adecuado das tecnoloxías da información e a comunicación como recurso de ocio.

4. Traballar de forma cooperativa, apreciando o cuidado pola seguridade propia e a dos seus compañeiros, cuidando as ferramentas e facendo uso adecuado dos materiais.

4.1. Coñece e respeta as normas de uso e de seguridade dos instrumentos e dos materiais de traballo.

4.2. Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, mostrando habilidades para a resolución pacífica de conflitos.

5. Utilizar diferentes técnicas de exposición oral e escrita dos resultados obtidos tras a realización de diversas experiencias, presentándoos con soportes gráficos.

5.1 Utiliza, de maneira axeitada, o vocabulario correspondente a cada un dos bloques de contidos.

5.2. Expon oralmente de forma clara e ordenada contidos relacionados coa área manifestando a comprensión de textos orais e/ou escritos.

5.3. Presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa, en soporte papel e dixital.

BLOQUE 2. O SER HUMANO E A SAÚDE

1. Coñecer o funcionamento do corpo humano: células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas: a súa localización, forma, estrutura, funcións y cuidados.

1.1. Identifica e explica algunhas características do funcionamento do corpo humano: células, tecidos, órganos, aparatos e sistemas, localizándoos e identificándoos según forma, estrutura e funcións.

2. Identificar e localizar os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano, establecendo algunhas relacións fundamentais entre eles e determinados hábitos de saúde, así como os cambios estruturales e de funcionamento do corpo nas diferentes etapas da vida.

2.1. Identifica e describe as principais características das funcións vitais do ser humano, asociando a evolución coa idade da persoa.

2.2. Recoñece os cambios estruturais do corpo humano co paso do tempo.

3. Recoñecer a función e importancia dos alimentos y a alimentación no organismo humano e na actividade diaria.

3.1. Identifica os alimentos según as súas características fundamentais.

3.2. Coñece e explica os principios das dietas equilibradas, identificando as prácticas saudables para previr e detectar os riscos para a saúde.

4. Explicar os beneficios da prevención e detección precoz de enfermidades e relacionar determinadas prácticas de vida co adecuado funcionamento do corpo, adoptando estilos de vida saudables, sabendo as repercusións para a saúde do seu modo de vida.

4.1. Coñece e explica medidas de prevención e detección de enfermidades e identifica os riscos para a saúde.

4.2. Identifica e valora hábitos saudables para previr enfermidades e manter unha conducta responsable.

4.3. Recoñece os efectos nocivos do consumo de alcohol e drogas.

5. Sinalar a aportación de científicos relevantes e a súa contribución á investigación.

5.1. Recoñece as aportacións dos científicos nos avances da ciencia que melloran a calidade de vida das persoas

6. Coñecer e aplicar técnicas básicas de primeiros auxilios e os protocolos de actuación ante accidentes escolares e domésticos.

6.1. Coñece e emprega técnicas de primeiros auxilios, en situacións simuladas e reais.

BLOQUE 3.OS SERES VIVOS

1. Coñecer a estrutura interna dos seres vivos identificando as principais características e funcións.

1.1. Identifica e describe as principais características e funcións dos órganos dos seres vivos.

1.2. Identifica e describe as principais características e funcións dos sistemas e aparatos dos seres vivos.

2.Coñecer diferentes niveis de clasificación dos seres vivos, atendendo as súas características e tipos.

2.1. Observa e identifica as características e clasifica os seres vivos: reino animal, reino das plantas, reino dos fungos e outros reinos.

2.2. Identifica as características dos seres vivos dos outros reinos.

3. Coñecer a clasificación das plantas, atendendo ás súas características e tipos e identificar a importancia da fotosíntese para os seres vivos

3.1. Observa directa e indirectamente, identifica características e clasifica plantas.

3.2. Explica a importancia da fotosíntese para a vida na Terra.

4. Coñecer as características e compoñentes dun ecosistema entendendo a importancia do medio físico (sol, agua, suelo, relieve e aire) e a súa relación cos seres vivos, identificando as causas da extinción dalgunhas especies

4.1. Identifica e explica as relacións entre os seres vivos. Cadenas alimentarias. Especies, poboacións, comunidades e ecosistemas.

4.2. Identifica e explica algunhas das causas da extinción de especies.

4.3. Observa e identifica as principais características e compoñentes dun ecosistema.

4.4. Recoñece e explica algúns ecosistemas.

4.5. Recoñece os peligros das especies invasoras.

5. Usar medios tecnolóxicos, respectando as normas de uso, de seguridade e de mantemento dos instrumentos de observación e dos materiais de traballo, mostrando interese pola observación e o estudo riguroso de todos os seres vivos, e hábitos de respecto e coidado cara a eles.

5.1. Mostra conductas de respecto e coidado hacia os seres vivos.

5.2. Usa a lupa e outros medios tecnolóxicos nos diferentes traballos que realiza.

5.3. Manifesta unha certa precisión e rigor na observación e na elaboración dos traballos.

5.4. Valora a participación cidadá en defensa da Natureza.

BLOQUE 4. MATERIA E ENERXÍA

1. Coñecer as propiedades da materia e estudar e clasificar materiais según as mesmas.

1.1. Observa, identifica, describe e clasifica algúns materiais polas súas propiedades (dureza, solubilidade, estado de agregación, conductividade térmica).

2. Identificar os estados da materia e os cambios de estado.

2.1. Identifica, experimenta e exemplifica algúns cambios de estado e a súa reversibilidade.

3. Estudar fenómenos físicos observables en termos de diferenzas de densidade e flotabilidade en líquidos. Calcular a densidade dun corpo.

3.1. Identifica e explica fenómenos físicos observables en termos de diferenzas de densidade.

3.2. Identifica e explica as principais características da flotabilidade nun medio líquido.

3.3. Calcula a densidade dun corpo.

4. Planificar e realizar sinxelas investigacións predicindo o comportamento dos corpos ante a luz, a electricidade, o magnetismo, a calor e o son seguindo os pasos do método científico

4.1. Investiga a través da realización de experiencias sinxelas sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia: plantexando problemas, enunciando hipóteses, seleccionando o material necesario, extraendo conclusións, comunicando resultados,

sendo competente en cada una delas, así como no coñecemento das leis básicas que rexen os fenómenos estudados.

4.2. Observa, percibe e explica os efectos da calor no aumento de temperatura e dilatación dalguns materiais.

4.3. Realiza sinxelas experiencias para predecir cambios no movemento ou na forma dos corpos por efecto das forzas.

5. Realizar experiencias sinxelas e pequenas investigacións sobre diferentes fenómenos físicos e químicos da materia.

5.1. Realiza experiencias sinxelas ara separar os compoñentes dunha mezcla mediante: destilación, filtración, evaporación ou disolución, comunicando de forma oral e escrita o proceso seguido e o resultado obtido.

5.2. Identifica e expón as principais características das reaccións químicas: combustión, oxidación e fermentación.

5.3. Separa os compoñentes dunha mezcla mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución.

6. Valorar a importancia de facer un uso responsable das fontes de enerxía do planeta.

6.1. Identifica e explica os beneficios e riscos relacionados coa utilización da enerxía: agotamento, chuvia ácida, radiactividade, efecto invernadoiro, expoñendo posibles actuaciónes para un desenvolvemento sostible.

6.2. Argumenta sobre as accións necesarias para o desenvolvemento enerxético, sostible e equitativo.

BLOQUE 5.A TECNOLOXÍA, OBXECTOS E MÁQUINAS

1. Coñecer os compoñentes e os principios básicos que rexen máquinas e aparatos diferenciando e enunciando exemplos de máquinas simples de uso frecuente.

1.1. Identifica diferentes tipos de máquinas e clasifícaas según o número de pezas, a maneira de accionalas e a acción que realizan.

1.2. Observa, identifica e describe alguns dos compoñentes das máquinas.

1.3. Observa e identifica algunha das aplicacións das máquinas e aparatos, e a súa utilidade para facilitar as actividades humanas.

2. Coñecer as leis básicas que rexen a transmisión da corrente eléctrica e realizar experiencias sinxelas e pequenas investigacións plantexando problemas, enunciando hipótesis, seleccionando o material necesario, realizando a montaxe, extraendo conclusións e comunicando resultados.

2.1. Observa, identifica e explica algúns efectos da electricidade.

2.2. Expón exemplos de materiais conductores e aislantes, argumentado a súa exposición.

3. Recoñecer inventos, investigadores, ou científicos que contribuíron a mellorar a calidade de vida das persoas e fixeron avanzar á humanidade (no fogar, na medicina, no transporte e nas comunicacións, no ocio...).

3.1. Coñece e explica algúns dos grandes descubrimentos e inventos da humanidade.

3.2. Valora e describe a influencia do desenvolvemento tecnolóxico nas condicións de vida e no traballo.

3.3. Coñece e explica algúns dos avances da ciencia no fogar e na vida cotiá, na medicina, a cultura e o ocio, a arte, a música, o cine e o deporte e as tecnoloxías da información e a comunicación.

4. Emplear estratexias de búsqueda e selección de información na rede.

4.1. Efectúa búsquedas guiadas de información en la red.

ÁREA DE LINGUA E LITERATURA GALEGA

BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL, FALAR E ESCOITAR

1. Participar en situacións de comunicación, dirixidas ou espontáneas atendendo ás normas da comunicación: turno, modulación, entonación, volumen, organización do discurso, escoitando e incorporando as intervencións dos demais.

1.1. Emplea a lingua oral para diversas finalidades: académica, social e lúdica.

1.2. Participa en intercambios orais con intencionalidade expresiva, informativa, persuasiva, lúdica e poética.

1.3. Transmite as ideas con claridade, corrección, orden e dicción adecuadas, adaptando a súa expresión oral ás situacións de comunicación na aula.

2. Interpretar e utilizar a información verbal e non verbal.

2.1. Empega conscientemente recursos lingüísticos e no lingüísticos para comunicarse nas interaccións orais.

3. Manter unha actitude de escoita atenta nas audicions de textos de distinta tipoloxía e comprender o que se escoita, respetando a intervención dos demais, os seus sentimentos, experiencias e opinións.

3.1. Aplica as normas da comunicación social: espera o turno, escoita atenta e participación con respecto ás ideas e opinións dos outros.

3.2. Escoita con atención as intervencións orais e interactúa con respecto ao grupo, observando, escoitando, captando as emocións e concluíndo en acordos.

4. Aplicar as estratexias aprendidas na aula noutros entornos.

4.1. É capaz de aplicar as estratexias de intercambio comunicativo aprendidas na aula en outros entornos.

5. Verbalizar e explicar ideas, opinións, informacions, relatar acontecementos, describir situacións e experiencias, e narrar historias con coherencia e orden utilizando linguaxe non sexista.

5.1. Adapta a expresión oral ás distintas situacións, utilizando diferentes formas de expresión, tendo en conta aos interlocutores, utilizando unha linguaxe non sexista.

5.2. Conta experiencias persoais e realiza descripcións cunha linguaxe acorde á súa idade madurativa, e expresándose progresivamente con maior precisión.

5.3. Realiza narracións orais tendo en conta a orde cronolóxica dos feitos e facendo un uso adecuado dos conectores temporais.

6. Argumentar sobre un tema proposto na aula, sobre unha idea, sobre un proxecto.

6.1. Realiza unha exposición oral sobre un tema determinado, recopilando información e expresando a súa propia opinión.

7. Reproducir textos orais: contos e poemas.

7.1. Reproduce de memoria textos literarios básicos cercanos aos seus gustos e intereses, con dicción y entoación adecuados.

8. Identificar as ideas principais e secundarias dun texto oral, e a información implícita.

8.1. Recoñece a información nun texto oral: o tema, as ideas principais e as mensaxes implícitas.

9. Ampliar o vocabulario para lograr paulatinamente maior precisión.

9.1. Amplia o vocabulario e utiliza o adecuado a cada contexto.

9.2. Identifica palabras que non coñece e asígnalles un significado polo contexto.

10. Utilizar o dicionario como ferramenta de ampliación de vocabulario.

10.1. Emprega o dicionario como medio para mellorar a súa expresión oral.

11. Resumir textos orais procedentes de diferentes medios.

11.1. Resume oralmente o contido dos textos orais escoitados, recollendo as ideas principais de maneira clara e ordenada.

12. Representar pequenas producións teatrais utilizando os recursos xestuais, fonolóxicos e verbais adecuados.

12.1 Representa dramatizacións empregando a entonación, modulación e xesto adecuados á situación representada.

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA: LER

1. Ler en voz alta diferentes textos, con fluidez e entoación adecuada.

- 1.1. Lee en voz alta un texto con fluidez, ritmo e entoación adecuada, mostrando comprensión do mesmo.
2. Ler en silencio diferentes textos valorando o progreso na velocidade e a comprensión.
  - 2.1 Le de forma silenciosa textos e resume brevemente os textos lidos tanto de forma oral como escrita.
3. Comprender distintos tipos de textos adaptados á idade e utilizando a lectura como medio para ampliar o vocabulario e fixar a ortografía correcta.
  - 3.1. Utiliza e reconece o uso do dicionario como medio para comprender un texto e ampliar vocabulario.
  - 3.2. Comprende diferentes tipos de texto, axustados á súa idade, sinala o vocabulario que descoñece dos mesmos, buscando o seu significado no dicionario e emprega o texto para ir ampliando a súa competencia ortográfica.
  - 3.3. Marca as palabras clave dun texto que axudan á comprensión global.
4. Resumir un texto lido reflexando as ideas principais e diferenciando as ideas principais das secundarias.
  - 4.1. Realiza resúmenes sobre o lido.
5. Utilizar textos expositivos e científicos en diferentes soportes para recoller información, ampliar coñecementos e aplicalos en traballos persoais.
  - 5.1. Realiza esquemas a partir de textos expositivos traballados na aula.
6. Utilizar a biblioteca para conseguir información de carácter académico ou persoal.
  - 6.1. Utiliza a biblioteca para localizar documentos e textos con fines informativos e de aprendizaxe.
7. Levar a cabo o Plan Lector que dé resposta a unha planificación sistemática de mellora da eficacia lectora e fomenta o gusto pola lectura.
  - 7.1. Le diferentes textos adecuados á súa idade e aprende a planificar o seu tempo de lectura.
  - 7.2. Selecciona lecturas, con criterio persoal e expresa o gusto pola lectura de diversos xéneros literarios como fonte de entretenemento, manifestando a súa opinión sobre os textos lidos.
  - 7.3. Elabora fichas técnicas a partir dunha lectura, seguindo un modelo, realizando unha crítica da mesma.
8. Utilizar as TIC de modo eficiente e responsable para a búsqueda e tratamento da información

8.1. Sabe utilizar os medios informáticos para obter información e utilízala para completar un proxecto ou traballo en grupo colaborativo.

BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA: ESCRIBIR

1. Producir textos con diferentes intencións comunicativas con coherencia, respectando a súa estrutura e aplicando as regras ortográficas, coidando a caligrafía, a orde e a presentación.

1.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados e respectando as normas gramaticais e ortográficas estudadas.

1.3. Aplica a ortografía correctamente así como os signos de puntuación y as regras de acentuación.

1.4 Presenta con precisión, claridade, orde e boa caligrafía os escritos.

2. Aplicar todas as fases do proceso de escritura na produción de textos escritos de distinta índole: planificación, revisión e reescritura

2.1. Planifica e redacta textos seguindo uns pasos: planificación, redacción, revisión e mellora.

3. Utilizar o dicionario como recurso para resolver dudas sobre a lingua, o uso ou a ortografía das palabras.

3.1 Utiliza o dicionario regularmente no proceso de escritura.

4. Levar a cabo o plan de escritura que dé resposta a unha planificación sistemática da mellora da eficiencia escritora e fomenta a creatividade.

4.1 Pon interés e esforzase por escribir correctamente de forma persoal e autónoma, reflectindo nos seus escritos o aprendido na aula e incorporando aos mesmos os seus sentimentos, opinións e impresións, con certa intención literaria.

BLOQUE 4. COÑECEMENTO DA LINGUA

1. Identificar os párrafos dun texto e os diferentes tipos de textos e de enunciados.

1.1. Identifica os párrafos dun texto e as ideas que se expresan en cada un deles.

2. Buscar palabras no dicionario.

2.1. Busca palabras no dicionario. Utiliza as palabras guía.

3. Adquirir coñecementos básicos de vocabulario: sinónimos e antónimos das palabras, palabras polisémicas, homófonas, primitivas e derivadas, palabras compostas, xentilicios, onomatopeias.

3.1. Escribe antónimos e sinónimos das palabras.

3.2. Coñece o significado de polisemia e recoñece palabras polisémicas de uso cotidiano.

3.3. Entende o significado das palabras homófonas e reconéceas en diferentes contextos.

3.4. Comprende como se forman as palabras compostas e fórmaas a partir das simples.

3.5. Forma xentilicios correctamente.

3.6. Distingue as onomatopeias máis frecuentes.

BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA

1. Ler e comentar textos propios da literatura infantil e xuvenil, utilizando diferentes fontes de consulta.

1.1. Le e comenta textos propios da literatura infantil e xuvenil (poesía, cómics, contos, etc.), utilizando, entre outras fontes, webs infantís.

1.2. Le pequenas obras literarias, completando as actividades propostas, expoñendo oralmente as súas opinións.

1.3. Recoñece as características da literatura xuvenil e os distintos xéneros literarios.

2. Utilizar as bibliotecas de aula e de centro para obter información e disfrutar da lectura de obras literarias propias do nivel.

2.1. Disfruta lendo, busca na lectura evasión, distracción, diversión.

2.2. Valora a lectura de textos como fonte de enriquecemento persoal.

2.3. Coñece o funcionamento da biblioteca. 3. Elaborar cuentos y poemas sencillos, empleando de forma coherente la lengua escrita

y la imagen.

3.1. Elabora, de forma escrita o digital, cuentos.

3.2. Elabora poemas.

3.3. Utiliza de forma correcta la combinación de la imagen y lengua escrita en sus producciones.

4. Utilizar procedementos sinxelos para a interpretación de textos literarios.

4.1. Emprega procedementos para a interpretación de textos, como el subliñado de ideas esenciais, a relectura e a consulta no diccionario.

4.2. Utiliza un vocabulario adecuado segúnlas diferentes situacións comunicativas adquirido a través da lectura de textos literarios e non literarios.

4.3. Escenifica e dramatiza un texto literario.

AREA DE EDUCACIÓN ARTÍSTICA E PLÁSTICA

BLOQUE 1. EXPRESIÓN ARTÍSTICA

1. Desenvolver actividades que traballen o espacio bidimensional: proporcionalidade, composición, equilibrio.

1.1. Organiza o espazo das súas producións bidimensionais, empregando conceptos básicos de composición, equilibrio e proporción.

2. Traballar o color: cores complementarios. Gama de cores.

2.1. Identifica e reconece os cores complementarios, empregándoos nas súas composicións artísticas.

2.2. Realiza composicións empregando as diferentes gamas cromáticas, individualmente e en grupo.

3. Realizar producións plásticas empregando diferentes técnicas artísticas: debuxo, rotulado, coloreado, collaxe, pintura, moldeado, papiroflexia, etc

3.1. Utiliza sinxelas técnicas de debuxo e pintura, empregando materiais variados.

3.2. Presenta os traballos con limpeza e gusto estético.

4. Analizar as formas de representación según punto de vista ou a situación no espazo. A perspectiva.

4.1. Realiza diferentes debuxos traballando as distintas perspectivas, empregando lápiz e pinturas de color.

5. Comparar diversos materiais e observar a transformación destes en obras artísticas.

5.1. Confecciona obras artísticas empregando diferentes materiais.

6. Apreciar a orixinalidade, rechazo da imitación e a copia.

6.1. Aprecia o valor da orixinalidade e rechaza a imitación e a copia.

7. Participar nas actividades comúns do Centro.

7.1. Realiza(opcional) a decoración dunha cabaza para o Samaín e participa na decoración da escola para esta data.

7.2. Deseña e realiza a súa postal de Nadal.

7.3. Elabora muráis en pequeno grupo para a conmemoración do Día da Paz.

7.4. Elabora co resto do grupo os disfraces para o Carnaval.

7.5. Realiza (opcional) unha banda deseñada, de tema proposto.

7.6. Realiza en grupo adornos e muráis para o Día das Letras Galegas.

BLOQUE 2. DEBUXO XEOMÉTRICO

1.Traballar as figuras planas: elementos, relación e clasificación.

1.1. Traza, empregando escuadra e cartabón, rectas paralelas e perpendiculares.

1.2. Debuxa as distintas formas xeométricas e forma, seguindo o seu gusto, pequenos cadros.

2.Desenvolver estratéxias para medir figuras de maneira exacta e aproximada.

2.1. Coñece o concepto de escala e emprégaa para facer medicións sinxelas.

2.2. transforma a escala dun debuxo sinxelo empregando as cuadrículas.

2.3. Suma e resta ángulos empregando o transportador e a regra.

3. Realizar sinxelos debuxos xeométricos empregando os materiais adecuados.

3.1. Realiza sinxelos debuxos xeométricos empregando os materiais adecuados.

4. Imaxinar, debuxar e elaborar obras tridimensionais con diferentes materiais, recursos e técnicas.

4.1.Confecciona obras tridimensionais con diferentes materiais planificando o proceso e elixindo a solución máis adecuada aos seus propósitos na súa produción final.

5. Aprender a utilizar o compás. Trazado de círculos e circunferencias. A división da circunferencia aplicada á construción de elementos florais.

5.1. Coñece e emprega a maneira de dividir a circunferencia en partes iguais.

5.2. Aplica a división da circunferencia á construción de elementos florais aos que posteriormente aplica o color.

- ÁREA DE VALORES CÍVICOS

BLOQUE 1. A IDENTIDADE E A DIGNIDADE DA PERSONA

1. Crear unha imaxe positiva de sí mesmo tomando decisions meditadas e responsables, basadas nun bon autoconceito, aceptando as súas características persoais e as dos demais.

1.1. Coñece e asume os rasgos característicos da súa personalidade poñendoos de manifesto asertivamente.

1.2. Expresa a percepción da súa propia identidade integrando a representación que fai de sí mesmo e a imaxe que expresan os demais.

1.3. Manifiesta verbalmente unha visión positiva das súas propias cualidades e limitacions.

2. Estructurar un pensamento efectivo e independente empregando as emocións de forma positiva y expresándoo sin temores.

2.1. Reflexiona, sintetiza e estrutura os sus pensamentos.

2.2. Utiliza estrategias de reestructuración cognitiva.

2.3. Describe o valor da reestructuración cognitiva..

2.4. Aplica o autocontrol á toma de decisions, á negociación e á resolución de conflitos.

2.5. Realiza un adecuado recoñecemento e identificación das súas emocións.

2.6. Expresa os seus sentimentos, necesidades e dereitos á vez que respecta os dos demais nas actividades cooperativas.

3. Desenvolver a autonomía e a capacidade de emprendemento para conseguir logros persoais responsabilizándose do ben común

3.1. Participa na solución dos problemas escolares con seguridade e motivación.

3.2. Realiza propostas creativas e utiliza as súas competencias para abordar proxectos sobre valores sociais.

3.3. Identifica, define problemas sociais e cívicos e implanta solucións potencialmente efectivas.

3.4. Define e formula claramente problemas de convivencia.

3.5. Razona a importancia da iniciativa privada na vida económica e social.

BLOQUE 2. A COMPRESIÓN E O RESPETO NAS RELACIÓNS INTERPERSOAIS

1. Expresar opinións, sentimentos e emocións empregando coordinadamente a linguaxe verbal e non verbal, respectando as exposicións e ideas dos demais.

1.1. Expresa con claridade e coherencia opinións, sentimentos e emocións.

1.2. Emprega apropiadamente os elementos da comunicación verbal e non verbal, en consonancia cos sentimentos.

1.3. Utiliza a comunicación verbal en relación coa non verbal en exposicións orais e debates.

1.4. Expón respetuosamente os argumentos.

1.5. Participa activamente en exercicios de debate, defendendo as súas ideas de maneira ordenada e argumentada.

2. Utilizar habilidades de escoita e o pensamento de perspectiva con empatía, sendo capaz de poñerse no lugar do outro, entendendo as súas razóns, respectando as súas conductas e tratando de crear espazos de convivencia na diversidade.

2.1. Escoita exposicións orais e entende a comunicación dende o punto de vista do que faña.

2.2. Dialoga interpretando e dando sentido ao que escoita.

2.3. Realiza actividades cooperativas detectando os sentimentos e pensamentos que subxacen no que se está dicindo.

2.4. Colabora en proxectos grupais escoitando activamente, demostrando interés polas outras persoas e axudando a que sigan motivadas para expresarse.

3. Empregar a asertividade, manexando correctamente o ton e o volume necesarios nas diferentes situacións

3.1. Expresa abertamente as propias ideas e opinións.

3.2. Realiza unha defensa tranquila e respectuosa das posicións persoais.

3.3. Utiliza a linguaxe positiva.

3.4. Autoafirmase con respecto.

4. Establecer relacións interpersoais positivas empleando habilidades sociais, creando, desenvolvendo e fortalecendo os sentimentos implícitos nas relacións de grupo.

4.1. Interacciona con empatía.

- 4.2. Utiliza diferentes habilidades sociais.
- 4.3. Sabe contribuir á cohesión dos grupos sociais aos que pertence.
- 5. Actuar con tolerancia, comprendendo e aceptando as diferenzas, entendendo a importancia do intercambio cultural na nosa sociedade e con perspectiva histórica.
  - 5.1. Identifica diferentes maneiras de ser y actuar.
  - 5.2. Respeta e acepta as diferencias individuais.
  - 5.3. Valora as cualidades doutras persoas.
  - 5.4. Comprende e aprecia positivamente as diferencias culturais.
- 6. Analizar críticamente e expresar correctamente de maneira oral e escrita as consecuencias negativas dos prexuízos sociais, reflexionando sobre os problemas que provocan, o seu efecto nas persoas que os sufren e buscando posibles solución
  - 6.1. Analiza os problemas que orixinan os prexuízos sociais.
  - 6.2. Expón razoadamente as consecuencias dos prexuízos sociais para as persoas do entorno social próximo.
  - 6.3. Detecta e enxucia críticamente prexuízos sociais detectados no seu entorno próximo expresando as conclusións en traballos creativos.

BLOQUE 3. A CONVIVENCIA E OS VALORES SOCIAIS

- 1. Traballar en equipo favorecendo a interdependencia positiva e mostrando conductas solidarias, coñecendo e respectando as regras do traballo en grupo.
  - 1.1. Mostra boa disposición a ofrecer e recibir axuda para al aprendizaxe.
  - 1.2. Recorre ás estratexias de axuda entre iguais.
  - 1.3. Respeta as regras durante o trabazo en equipo.
  - 1.4. Utiliza as habilidades do traballo cooperativo.
  - 1.5. Emplea destrezas de interdependencia positiva.
  - 1.6. Describe conductas solidarias.
- 2. Practicar o altruismo no entorno cercano sensibilizando sobre o seu valor, entendendo a xenerosidade como ferramenta na loita contra as desigualdades e comprendendo a necesaria cooperación entre países.
  - 2.1. Móstrase xeneroso co seu entorno cercano.

2.2. É capaz de sensibilizar sobre causas altruistas realizando exposicións orais sobre o seu valor e cometidos.

2.3. Colabora en causas altruistas en colaboración coa comunidade educativa.

3. Implicarse na elaboración e o respecto das normas da comunidade educativa empregando o sistema de valores persoal que constrúe a partir dos valores universais.

3.1. Explica o concepto de norma.

3.2. Argumenta a necesidade de que existan normas de convivencia nos diferentes espazos de interacción social.

3.3. Participa na elaboración das normas da escola.

3.4. Infere a necesidade de normas na súa comunidade educativa.

3.5. Respecta as normas do centro escolar.

4. Comprender a declaración da igualdade de dereitos e a non discriminación por razón de nacemento, raza, sexo, relixión, opinión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social, aplicándoa á análise do entorno social.

4.1. Argumenta e expón mediante imáxes a importancia de garantir a igualdade de dereitos e a non discriminación por razón de nacemento, raza, sexo, relixión, opinión ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social.

4.2. Analiza formas de discriminación: racismo, xenofobia, desigualdade de oportunidades...

4.3. Analiza feitos discriminatorios: maltrato, exclusión de minorías étnicas, reclusión en campos de concentración, o holocausto, segregación por enfermidade...

4.4. Descubre y enxucia críticamente casos cercanos de desigualdade e discriminación.

4.5. Detecta prexuízos e analiza conflitos derivados do uso de estereotipos no contexto escolar.

5. Crear un sistema propio de valores asumindo os dereitos e deberes do alumno. Coñecer os dereitos e deberes dos alumnos

5.1. Coñece e respecta os dereitos e deberes dos alumnos.

5.2. Realiza xuízos morais de situacións escolares.

5.3 Xustifica as súas actuacións en base a valores persoais como a dignidade, a liberdade, a autoestima, a seguridade nun mesmo e a capacidade de enfrentarse aos problemas.

6. Comprender a importancia da contribución dos cidadáns aos servizos públicos e os bens comúns a través dos impostos realizando razoamentos críticos e analizando situacións do entorno nas que se faga un mal uso destes bens

6.1. Comprende, valora e expón por escrito o deber da aportación cidadá ao ben da sociedade.

6.2. Explica a función dos impostos de proporcionar recursos sociais que melloran a calidade de vida dos cidadáns.

6.3. Realiza producións creativas sobre as consecuencias de non pagar impostos.

7. Valorar o uso responsable das fontes de enerxía no planeta concienciándose do respecto do entorno e desenvolvendo a capacidade crítica cara aos acontecementos que o modifican.

7.1. Toma conciencia da limitación dos recursos enerxéticos e explica as consecuencias do esgotamento das fontes de enerxía.

7.2. Investiga os efectos do abuso de determinadas fontes de enerxía.

7.3. Realiza traballos creativos sobre a necesidade do aire non contaminado para a saúde e a calidade de vida.

7.4. Expón gráficamente argumentos para rechazar actividades humanas contaminantes.

8. Empregar as novas tecnoloxías desenvolvendo valores sociais e cívicos en entornos seguros, coñecendo e respectando os códigos de idade e os perigos do mal uso das redes sociais.

8.1. Realiza un uso ético das novas tecnoloxías.

8.2. Coñece o emprego seguro das novas tecnoloxías.

9. Valorar as normas de seguridade vial, analizando as causas e consecuencias dos accidentes de tráfico.

9.1. Colabora en campañas escolares sobre a importancia do respecto das normas de educación vial.

9.2. Investiga sobre as principais causas dos accidentes de tráfico coa axuda das novas tecnoloxías.

9.3. Expón as consecuencias de diferentes accidentes de tráfico

6.- METODOLOXÍA DIDÁCTICA

A incorporación das competencias básicas no currículo da educación primaria require reconsiderar a práctica educativa para permitirlle ao alumnado integrar as súas aprendizaxes relacionándoas con diferentes tipos de contidos (conceptos, destrezas e actitudes), usar eses contidos con efectividade cando cumpra e aplícalos a situación e contextos variados. Consecuentemente, a práctica educativa debe:

- Salientar aquelas aprendizaxes básicas e imprescindibles e seleccionar aqueles contidos que sexan máis relevantes para acadar competencias; os contidos esenciais deberán ser considerados e analizados desde a óptica da utilidade para formar cidadás e cidadáns cos perfís necesarios para moverse con adecuación, responsabilidade e liberdade no mundo actual.
- Dotar os contidos dun enfoque integrador promovendo a globalización
- Centrarse na funcionalidade, orientando as aprendizaxes cara á súa aplicación en contextos diferentes e diversificados e conseguindo que as nenas e os nenos diversos xeitos de actuación e adquiran a capacidade de enfrontarse a situacións novas.
- Procurar que o alumnado aprenda a aprender (participe na planificación e na toma de decisión sobre o traballo, controlando os procesos, usando conscientemente estratexias de aprendizaxe e sendo progresivamente máis autónomo).
- Favorecer o traballo cooperativo e a práctica vivenciada da participación, compromiso democrático e resolución pacífica de conflitos.
- Permitirlle ao alumnado moverse con seguridade entre a superabundancia e rápida renovación da información, fomentando habilidades para a busca, selección, procesamento, tratamento e comunicación dela.
- A metodoloxía será global, será activa, entendendo por tal tanto a actividade mental coma física que potencie a construción de aprendizaxes significativas.
- Os modelos de ensino-aprendizaxe deben atender á diversidade do alumnado, tanto na práctica docente coma na selección de contidos.
- A aprendizaxe é un proceso interactivo no cal cómpre a participación activa e dinámica das nenas e dos nenos, que achegarán as súas habilidades, destrezas, actitudes, conceptos, intereses, xunto ás do resto de compañeiras e compañeiros, nun ambiente de cooperación.
- Utilizaranse, métodos que lles permitan aos rapaces e ás rapazas identificar a necesidade de información, localizala, selecciónala e recoñecer as fontes e os recursos máis apropiados, así como responsabilizarse do seu uso ético e adecuado.
- Son precisos enfoques didácticos que lle permitan ao alumnado utilizar cada vez máis autonomamente as bibliotecas e as TIC como recursos de aprendizaxe. No

desenvolvemento da autonomía na aprendizaxe inflúen aspectos como que o alumnado encontre sentido ao traballo que debe realizar, o coñecemento dos obxectivos e finalidades que se pretenden acadar, a consciencia dos propios erros e a busca de recursos necesarios para superalos.

O profesor actuará como guía e mediador para facilitar a construción de aprendizaxes: utilizará contextos cotiáns, familiares e habituais para que o alumnado aprenda comprobando o interese e a utilidade do que aprende, de maneira que poidan transcender do contexto en que se produciron e ser aplicadas a contextos múltiples; creará un contorno seguro e un ambiente motivador.

7.- MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

- Libros de texto e cadernos de reforzó de 5º de primaria da editorial Anaya.
- Guías didácticas e CD-ROM de recursos didácticos.
- Libros de lectura.
- Programas informáticos específicos.
- Encerado dixital.
- Ordenadores.
- Láminas e muráis sobre temas a tratar.
- Fichas de reforzo e ampliación.
- Biblioteca de aula e de centro.

8.- PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

PROCEDIMENTOS

- Observación diaria do traballo feito na clase. Revisión diaria na clase das tarefas realizadas.
- Análise das producións dos alumnos.
- Valoración das actitudes fronte á aprendizaxe: traer o material de traballo, entregar a tempo as tarefas e cadernos, presentación limpa e ordenada destes, respectar as normas da clase, participar nesta con actitude positiva e colaborar de bo grado nos traballos en grupo que sexan posibles pola actual situación.

INSTRUMENTOS

- Realización de controis ao remate de cada tema tratado.
- Revisión dos cadernos, caderniños, pequenos traballos monográficos e pequenas investigacións.
- Control das actitudes na clase e fronte ao traballo.

9.- CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

Valorárase sobre todo:

- Probas de avaliación periódica.
- Observacións continuas do profesor.
- Presentación limpa e ordenada dos traballos.
- Incorporación aos escritos das normas ortográficas aprendidas.
- Interese e esforzo pola aprendizaxe.

Os controis contarán un 80 % e os traballos, fichas, probas orais e cadernos contribuirán un 20% á nota definitiva. Valorarase sempre en positivo a participación activa e o interese. En Expresión artística a participación e o interese contarán un 50%.

10.- MINIMOS ESIXIBLES PARA A AVALIACIÓN POSITIVA

• NA ÁREA DE LINGUA GALEGA E LINGUA CASTELÁ

- Le textos narrativos e poéticos interpretando correctamente o seu significado.
- Capta as ideas principais e secundarias e comprender as mensaxes dos textos empregando estratexias de comprensión lectora.
- Emprega correctamente dicionarios para resolver dúbidas sobre as palabras
- Atopa palabras antónimas e sinónimas doutras e empregalas en contextos adecuados.
- Identifica un campo semántico e as palabras que o integran.
- Acentúa correctamente as palabras segundo as normas xerais.
- Escribe con corrección palabras con b e con v.
- Escribe e utiliza correctamente palabras homófonas.
- Escribe correctamente palabras do léxico común con ll e con i.
- Escribe adecuadamente as terminacións zo, za, cio, cia.
- Usa correctamente puntos e comas.
- Emprega correctamente o punto e coma, os dous puntos e os puntos suspensivos nos seus textos.
- Relaciona siglas e abreviaturas co seu significado.
- Identifica clasifica e emprega adecuadamente os determinantes.
- Distingue os adxectivos en enunciados e textos.
- Distingue os pronomes e as súas clases en enunciados e textos.
- Diferencia a raíz e as desinencias dun verbo.
- Diferencia a raíz e as desinencias dun verbo.
- Identifica as formas non persoais dos verbos.
- Recoñece o tempo e o modo das formas verbais.
- Clasifica verbos segundo a súa conxugación.
- Identifica, clasifica e usa adecuadamente adverbios.
- Distingue preposicións e conxuncións en enunciados e textos.

- Distingue suxeito e predicado en oracións simples.
- Diferencia o complemento directo e indirecto en oracións e substituílos polos pronomes adecuados.
- Localiza e clasifica os diferentes tipos de complementos circunstanciais.
- Diferencia as clases de oracións segundo a intención do falante.
- Diferencia as clases de oracións segundo a intención do falante.
- Fai resumos seguindo as pautas dadas.
- Explica clara e ordenadamente o argumento dun libro ou dunha película.
- Conta oralmente de xeito ordenado e fiel anécdotas e experiencias.
- Escribe contos con diálogos empregando a estrutura e os signos adecuados.
- Describe persoas ou obxectos de xeito que resulten identificables.
- Explica por escrito as regras dun xogo de forma clara e ordenada.
- Expón oralmente un tema.

- NA ÁREA MATEMÁTICAS

- Realiza sumas, restas, multiplicacións e divisións dadas.
- Utiliza a proba da división para comprobar a solución de divisións dadas.
- Clasifica as divisións en exactas e enteiras.
- Recoñece números divisibles entre 2, 3, 4, 5 e 9.
- Clasifica unha mostra de números en primos e compostos.
- Expresa produtos en forma de potencia e viceversa.
- Identifica a base e o expoñente en potencias dadas.
- Calcula o cadrado e o cubo de calquera núm.
- Utiliza sumas, restas, multiplicacións, divisións e a combinación destas para resolver problemas da vida cotiá.
- Le e escribe números decimais.
- Identifica as distintas partes dun número decimal dado.

- Identifica o valor de posición das cifras dun número decimal.
- Ordena unha serie de números decimais.
- Efectúa sumas, restas, multiplicacións e divisións con números decimais.
- Efectúa produtos de números decimais pola unidade seguida de ceros.
- Realiza divisións dun número decimal entre un número natural dado ou divisións entre dous números decimais dados .
- Calcula o cociente dun número decimal dado entre a unidade seguida de ceros.
- Obtén múltiplos e divisores dun número dado.
- Determina o mínimo común múltiplo e o máximo común divisor de varios números.
- Acha o valor numérico dunhas potencias determinadas.
- Identifica numerador e denominador dunha fracción.
- Representa as fraccións graficamente.
- Obtén fraccións equivalentes a unha dada mediante multiplicacións e divisións.
- Calcula a fracción irredutible dunha fracción dada.
- Ordena unha serie de fraccións con denominadores iguais.
- Ordena unha serie de fraccións con numeradores iguais.
- Calcula unha fracción determinada dunha cantidade.
- Obtén fraccións equivalentes a outras para que teñan igual denominador.
- Efectúa sumas, restas, multiplicacións e divisións de fraccións dadas.
- Realiza multiplicacións dun número por unha fracción determinada.
- Le unha porcentaxe dada, escribe a súa fracción decimal e explica o seu significado.
- Acha porcentaxes determinadas.
- Determina aumentos e descontos por cálculo de porcentaxes de cantidades dadas.
- Asocia unha magnitude ás súas unidades de medida.
- Indica en que unidade se expresa unha medida determinada.
- Realiza transformacións entre unidades de lonxitude, entre unidades de capacidade e entre unidades de masa dadas.
- Expresa medidas dadas de forma complexa e incomplexa.

- Interpreta a información transmitida polos números enteiros.
- Localiza e sitúa na recta numérica números enteiros dados.
- Ordena números enteiros dados.
- Efectúa sumas e restas de números enteiros dados.
- Debuxa un ángulo e sinala os seus elementos.
- Clasifica ángulos dados nos seus diversos tipos.
- Calcula a área de paralelogramos dados.
- Acha a área de triángulos dados.
- Obtén a área de polígonos regulares dados mediante a fórmula.
- Calcula a lonxitude de circunferencias dadas.

- ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS

- Busca, selecciona e organiza información concreta relevante, analízaa, obtén conclusións, reflexiona acerca do proceso seguido e comunícao oralmente e/ou por escrito.
- Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación (internet, blog, ...) para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados na aula.
- Realiza con responsabilidade e esforzo as tarefas encomendadas e presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa.
- Participa en actividades de grupo adoptando un comportamento responsable e construtivo e respecta os principios básicos do funcionamento democrático (respectar turno e opinión, escoitar ao outro, argumentar, toma de decisións conxunta).
- Enumera as características principais do Sistema Solar, distingue os diferentes tipos de astros e os seus movementos
- Describe de forma escrita o movemento de translación terrestre, sinala o eixe de xiro e os polos xeográficos nunha representación gráfica e atribúelle as estacións.
- Describe de forma escrita o movemento de rotación terrestre e atribúelle o día e a noite.
- Explica a relación da atmósfera cos fenómenos atmosféricos.
- Valora a importancia de cuidar a atmosfera e enumera algunhas razóns.

- Analiza a influencia do tempo atmosférico no clima, por exemplo, mediante un mapa conceptual.
- Clasifica os climas según os factores que os determinan, por exemplo mediante un organizador gráfico
- Diferencia, localiza e sinala as zonas climáticas de Galicia, de España (nun mapa ou soporte dixital) e relaciona a súa flora y fauna; interpreta climogramas de Galicia e de España
- Detalla o ciclo da agua; utilizando recursos interactivos investiga sobre o consumo responsable da mesma
- Localiza e sinala nun mapa os ríos, as concas e as vertentes de Galicia e de España.
- Describe de forma escrita os elementos dos paisaxes de Galicia e de España
- Localiza nun mapa as principais unidades do relevo de Galicia e de España e as súas vertentes hidrográficas.
- Observa en imáxes e explica a influencia do comportamento humano no medio natural e propón medidas para o desenvolvemento sostible da humanidade.
- Documentase sobre a Constitución a través de diferentes fontes e elabora un traballo sobre os seus principios democráticos máis importantes (individual/grupo) para expoñelo na clase
- Relaciona cada comunidade autónoma coas súas linguas, tradicións, e algunhas das súas manifestacións culturais completando un mapa conceptual
- Nomea algunhas institucións Europeas como o Parlamento, o Consello da Unión, a Comisión, o Tribunal de Xustiza e o Tribunal de Contas.
- Define qué é a densidade de poboación explicando a súa variabilidade e poñendo exemplos de territorios concretos.
- Diferencia os conceptos de emigración e inmigración e identifica ambos movementos migratorios con casos concretos documentándose na súa realidade.
- Explica ante un produto dado algunhas das materias primas que o compoñen e traza o seu proceso de elaboración hasta el produto final
- Identifica empresas de cada un dos sectores e clasifícaaas correctamente.
- Define qué é unha empresa e os seus diferentes tipos.
- Explica a necesidade de que todos coñezamos e respectemos as normas de circulación e manteñamos unha conducta responsable.

- Aplica o seu coñecemento sobre as normas de circulación na súa vida diaria e en especial en saídas e excursións reflexiona sobre iso.
- Sitúa nunha liña do tempo as etapas históricas máis importantes das distintas edades da historia en Galicia e en España (Prehistoria, Idade Antiga, Idade Media e Idade Moderna)
- Data a Idade Antiga e describe as características básicas da vida naquel tempo, en especial as referidas á romanización e comunícao oralmente e por escrito.
- Identifica e secuencia os rasgos distintivos das culturas que conviviron nos reinos peninsulares durante a Idade Media, describindo a evolución política e os distintos modelos sociais.
- Explica as características da Idade Moderna e algúns dos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia neste periodo de tempo (monarquía dos Austrias séculos XVI, XVII. Os Borbóns, século XVIII)

- ÁREA DE CIENCIAS NATURAIS

- Busca, selecciona e organiza información concreta relevante, analízaa, obtén conclusións, reflexiona acerca do proceso seguido e comunícao oralmente e/ou por escrito.
- Utiliza as tecnoloxías da información e a comunicación para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados na aula.
- Realiza con responsabilidade e esforzo las tareas encomendadas y presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa.
- Participa en actividades de grupo adoptando un comportamento responsable e construtivo e respecta os principios básicos do funcionamento democrático (respectar turno e opinión, escoitar ao outro, argumentar, toma de decisións conxunta).
- Realiza experiencias sencillas sobre o ser humano, a saúde, os seres vivos...
- Identifica e localiza os principais órganos implicados na realización das funcións vitais do corpo humano (relación, reprodución e nutrición)
- Identifica hábitos saudables para previr enfermidades e mantén unha conducta responsable.
- Observa e identifica as características e clasifica os seres vivos: Reino animal. Reino das plantas. Reino dos fungos.

- Recoñece e clasifica animais invertebrados e vertebrados.
- Identifica características e clasifica diferentes plantas.
- Observa e identifica as principais características e compoñentes dun ecosistema.
- Recoñece e explica algún ecosistemas: pradeira, litoral, cidade... e os seres vivos que habitan neles.
- Observa, identifica e clasifica algúns materiais polas súas propiedades: tamaño, sonido que producen, temperatura, dureza, textura, solubilidade, flotabilidade, peso/masa...
- Utiliza diferentes procedementos para a medida da masa e volume dun corpo como balanza, báscula e probeta.
- Identifica e explica algunhas das principais características das enerxías renovables e non renovables, identificando, coa axuda do docente, as diferentes fontes de enerxía e materias primas
- Realiza experiencias sinxelas para separar os componentes dunha mezcla mediante destilación, filtración, evaporación ou disolución comunicando de forma escrita y/u oral o proceso seguido.
- Explica os efectos da calor no aumento de temperatura e dilatación dalgúns materiais.
- Identifica diferentes tipos de máquinas do seu contexto próximo, e clasifícaaas según o número de pezas e a maneira de accionalas.
- Identifica e constrúe, coa axuda do docente, un circuito eléctrico sinxelo: pila, cables, bombillas, motor e interruptor.
- Expón exemplos de materiais condutores e aislantes.

- ÁREA DE EDUCACION ARTÍSTICA

- Analiza de maneira sinxela imaxes fixas e en movemento atendendo ao tamaño, formato, elementos básicos (puntos, rectas, cores, iluminación, función...).
- Elabora muráis con diversas información, considerando os conceptos de tamaño, equilibrio, proporción e cor, e engadindo textos e imaxes aos mesmos
- Desenvolve actividades que traballen o espazo bidimensional, empregando os conceptos básicos de composición, equilibrio e proporción
- Traballa as cores complementarias e a gama de cores e emprégaos nas súas composicións artísticas.

- Realiza producións plásticas sinxelas empregando diferentes técnicas artísticas: debuxo, rotulado, coloreado, collaxe, pintura, moldeado, papiroflexia, etc.
- Analiza as formas de representación según a perspectiva e realiza pequenos traballos sobre esta.
- Participa con gusto nas actividades artísticas comúns do Centro (Samaín, Nadal, etc.)
- Traballa as figuras planas e emprega as distintas figuras xeométricas para facer composicións.
- Imaxina, debuxa e elabora obras tridimensionais con diferentes materiais, recursos e técnicas.
- Usa de maneira sinxela o compás para facer pequenas composicións artísticas.
- Aprecia a orixinalidade e rexeita o aimitación e a copia.

- ÁREA DE VALORES CÍVICOS

- Traballa en equipo valorando o esforzo individual para a consecución de obxectivos e mostrando actitudes de colaboración cos outros.
- Utiliza o pensamento creativo na análise de problemas e o plantexamento de propostas de actuación.
- Coñece e asume os rasgos característicos da súa personalidade
- Reconoce e identifica as súas emocións
- Interpreta os seus sentimentos, necesidades e dereitos á vez que interpreta os dos demais nas actividades cooperativas
- Participa na solución dos problemas escolares.
- Identifica e define problemas sociais e cívicos buscando posibles solucións
- Coñece e analiza as consecuencias, vantaxes e inconvenientes que teñen os actos e decisións propias e os dos demais.
- Emplea os elementos da comunicación verbal e non verbal traballados na aula nas súas exposicións orais en consonancia cos sentimentos e mostrando coherencia entre eles.

- Dialoga, escoitando as exposicións dos seus compañeiros, dando sentido aos que escoita, entendendo o punto de vista do outro e expoñendo respectuosamente as súas opinións sobre un tema plantexado.
- Realiza una defensa tranquila e respectuosa das súas opinións nas actividades da aula
- Compara diferentes ideas e opinións para encontrar os aspectos común coas súas propias.
- Utiliza habilidades sociais nas súas interaccións cos seus iguais.
- Expressa as cualidades das persoas coas que se relaciona.
- Expón os beneficios que conlevan os actos altruistas.
- Coñece o concepto de norma e a importancia do seu cumprimento e participa na súa elaboración e execución.
- Identifica as emocións, sentimentos, posibles pensamentos e puntos de vista das partes do conflito.
- Identifica e describe desigualdades sociais.
- Valora a importancia de que todas as personas disfruten dos dereitos básicos: saúde, benestar, alimentación, vestido, vivenda e asistencia médica.
- Identifica distintas formas e feitos de desigualdade e discriminación cercanos á súa realidade (racismo, xenofobia, desigualdade de oportunidades, maltrato e exclusión de minorías étnicas...)
- Identifica diversas formas de pensamento en persoas de diferentes culturas e relixións.
- Analiza, explica e valora os derechos básicos dos nenos e as consecuencias negativas da desprotección da infancia xustificando a necesidade de axuda
- Explica de forma creativa os dereitos e deberes de igualdade entre homes e mulleres e a necesidade dunha igualdade na asignación das tarefas e responsabilidades na familia e na comunidade escolar.

11.- MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

A atención á diversidade deberá:

- Adaptarse ás características individuais e sociais de cada alumno ou alumna.
- Adoptar unha metodoloxía que favoreza a aprendizaxe de todo o alumnado na súa diversidade.
- Partir dunha avaliación inicial do alumnado en cada núcleo de aprendizaxe que permita detectar os seus coñecementos previos, para facilitar a significatividade dos novos contidos que se deben aprender, sobre todo tendo en conta a situación dada no curso anterior pola pandemia.

As estratexias a utilizar serán:

- Realizar as adaptacións curriculares necesarias para asegurar que se poida manter unha escola na que teñan cabida todos, sexan cales fosen as súas necesidades educativas ou intereses persoais específicos.
- Ofertar actividades de reforzo e ampliación adaptadas a cada alumno dependendo das súas necesidades en cada momento do proceso educativo.
- Potenciar a utilización da biblioteca de aula, a do Centro e o uso das TIC, sobre todo tendo en conta as restriccións do uso de outro tipo de materiais nas aulas.

Na clase de 5º de E.P. temos dous alumnos diagnosticados con TDAH e que actualmente están recibindo tratamento médico para axudalos o mellorar a atención e controlar, sobre todo no caso dun deles, a súa hiperactividade. Unha alumna con rasgos disléxicos e dificultades de aprendizaxe e outra con DA e que presenta dificultades de aprendizaxe por un retraso cognitivo leve. Estas dúas últimas teñen tres sesións semanais de apoio coa especialista de PT e unha coa especialista de AL.

12.- PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DE MATERIAS PENDENTES

Neste curso non hai alumnos con materias pendentes de recuperación, pero, vista a situación dada no curso anterior e os rapaces que teñen dificultades de aprendizaxe, prestarase especial atención ao desenvolvemento do cálculo e de estratexias de razoamento básico, así como ao desenvolvemento de destrezas básicas para as outras áreas: reforzo da lectura, ortografía e expresión escrita, comprensión da información, separación da idea principal e as secundarias e todas aquelas actividades aquelas encamiñadas á realización de esquemas e resumos que permitan estruturar o que debe recordar. A partir de aquí programaranse todas aquelas actividades de reforzo que

sexan necesarias para que os rapaces poidan ir recuperando os contidos pendentes e avanzando no curso actual.

13.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Debido á actual situación e a dificultade que presentan as saídas, participárase en aquelas que poideran xurdir, teñan interese educativo e se consideren seguras para o alumnado, así como en aquelas que se organicen no Centro (Día da paz, Samaín, Entroido,...) programadas polo equipo de Actividades complementarias e extraescolares, en coordinación co equipo de biblioteca e o Equipo de dinamización lingüística e as propostas polo Concello.

14.- ACCIÓNS PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR

A lectura é, sen dúbida, unha destreza básica que se aprende e que os alumnos deben dominar para comprender e interpretar adecuadamente o mundo que os rodea; pero, ademais, conta cun importante componente adictivo que se fomenta ofrecendo una variedade de libros atractivos para o alumnado, que fagan que a lectura sexa en sí gratificante.

Os alumnos de quinto curso de Educación Primaria atópanse no momento de afianzar a competencia comunicativa como ferramenta para todos os demais aprendizaxes e para a interacción en múltiples contextos sociais.

A través da lingua adquiren os distintos coñecementos, elaboran os seus pensamentos e relaciónanse co entorno. Polo tanto a destreza en lectura e en escritura son fundamentais. Neste momento consolídase a súa capacidade para distinguir entre distintos tipos de textos, pero tamén para desenvolver o gusto pola lectura, así como a capacidade de valorar críticamente os libros leídos.

Os alumnos de 5º dispoñen de abundante e variado material de lectura na biblioteca do Centro e, de maneira máis reducida, na biblioteca de aula.

As actividades que se realizan para o desenvolvemento do Plan Lector, son as seguintes:

- Lectura individual en silencio durante vinte minutos todos os días. Os alumnos han de ler, como mínimo, dous libros ao trimestre, aínda que a maioría supera con creces este número.
- Os alumnos escollen los libros que desexan leer. Cuando rematan a lectura fan unha pequena crítica do libro, e, si lles gustou, dan as razón polas que o recomendan ao

resto dos seus compañeiros. Isto anima aos menos motivados a dirixirse a unha lectura concreta.

- Cada alumno leva un rexistro das lecturas realizadas.
- Realízanse actividades de comprensión e expresión lectora en todas as clases de lingua.
- A biblioteca pon á disposición dos alumnos unha gran variedade de libros con contidos variados e adaptados ao seu nivel para estimular a lectura. Así mesmo, relacionadas coas distintas celebracións do ano, propón actividades creativas relacionadas coa lectura.

15.- INTEGRACIÓN DAS TICS

Ordenadores e materiais dixitais permitirán traballar de forma máis rápida, visual e interactiva, e almacenar e manexar moita información. Tamén nos permitirán comunicarnos a través deles. O uso das TIC facilita o traballo en grupo, a investigación conxunta, o reparto de responsabilidades e a reunificación coherente da información obtida.

Posto que no Centro estase a desenvolver o plan Abalar e que a aula está dotada de ordenadores, cañón e pantalla, así como conexión a internet , ao repositorio Abalar e ao material dixital das distintas editoriais, moitos traballos e actividades realizaranse utilizando estas ferramentas (presentacións, actividades interactivas, búsqueda de información..).

16.- CRITERIOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

Estableceranse procedementos de auto-evaluación que permitan valorar o axuste entre o deseño da programación didáctica e os resultados obtidos. Valoraranse para establecer as correccións adecuadas en cada momento:

- Os obxectivos propostos acadados ou non.
- O grado de adquisición das competencias básicas.
- A superación dos mínimos esixibles.
- Os resultados da avaliacións.

- A adecuación dos materiais e recursos didácticos e os métodos didácticos e pedagóxicos empregados.